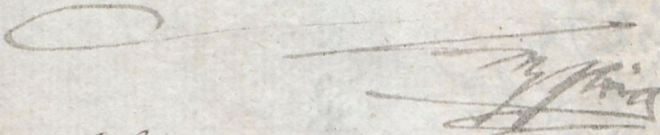

Ex Libris Fr:
Gottfried A. L.
et Phil Magistri,
nec n Phil II anni
Candidati sac. S. S.

Bischoflich exponitio fidei cathol.

de ead. agone tractant Roldenig,
Blau, et Chrismang -

Hunc librum Musis
suis inservientem
iure possidet
Theodor Mahlmann

TM 1206

FRANCISCI
VERONII

PHILOSOPHIAE DOCTORIS
ET THEOLOGIAE MAGISTRI

Jos. Eggel

Th. Mathesmann
1798

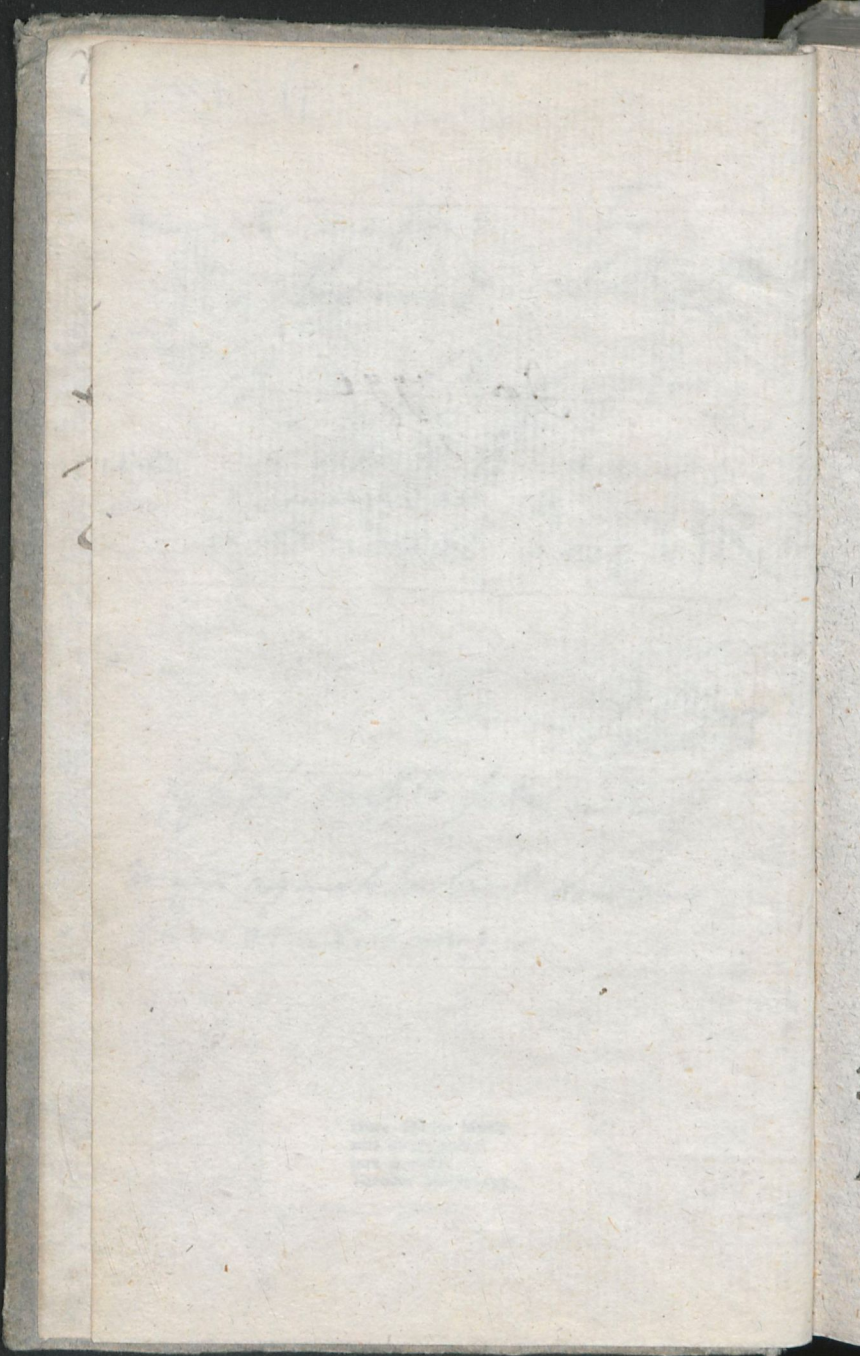
METAPHYSICAE
ET THEOLOGIAE
PRINCIPALIA

ET THEOLOGIAE
PRINCIPALIA

ET THEOLOGIAE
PRINCIPALIA

ET THEOLOGIAE
PRINCIPALIA

JACOBI BENIGNI
BOSSVET,
EPISCOPI CONDOMENSIS

ET
SERENISSIMI DELPHINI
PRÆCEPTORIS

DOCTRINÆ
CATHOLICÆ,

DE IIS ARGUMENTIS,
DE QUIBUS CONTROVERSIAE SUNT,
EXPOSITIO.

EX INTERPRETATIONE
CLAVDII FLEVRII
PRESBYTERI PARIISIENSIS,

AB
EJUSDEM EXPOSITIONIS AUTHORE
RECOGNITA.

goll *fried*
EDITIO NOVISSIMA.

Cum Licentia Superiorum.

COLONIÆ,
APUD HENRICUM JOSEPHUM SIMONIS
BIBLIOP. 1787.

MAGNVS DEVS PATER

IN SOLVS DEVS

IN VNIUS DEVS

TRINITY DEVS

IN TRINITY

DOCTRINA

CATHOLICAE

DE HIS ANTIQVAE

DECVBVS DECA

EXPOSITIO

EX

CVLTVM

AVTENTICVM

AVTHORIS

AVTENTICVM

AVTENTICVM

AVTENTICVM

AVTENTICVM

D
 pos
 lust
 ce e
 Aut
 qua
 rias
 auth
 de p
 ope
 ling
 tur
 thol
 Con
 veno

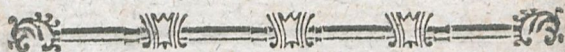

LECTORI.

Damus tibi, Christiane Lector, Expositionem Doctrinæ Catholicæ ab Illustrissimo Episcopo Condomensi gallicæ editam, ex interpretatione ab ipso Authore recognita, arbitrati fore, ut, quandoquidem ea Expositio jam in varias linguas, etiam in alma urbe Roma, autoritate amplissimæ Congregationis de propaganda fide, est transfusa, ejus operis utilitas, si in latinam verteretur linguam, latius propageetur. Hanc igitur accipe, Christiane Lector, & Catholicam Doctrinam pure sancteque ex Concilii Tridentini decretis expositam venerare.

A 3

AP.

APPROBATIO
ILLUSTRISSIMORUM ARCHIEPISCO-
PORUM ET EPISCOPORUM.

Nos Archiepiscopi & Episcopi infra scripti perlegimus Tractatum, cui titulus: *Expositio Doctrinae Catholicae de iis argumentis, de quibus controversia sunt, Authore Jacobo Benigno Bossuet, Episcopo Condomensi, Serenissimi Delphini Praeceptore*; atque omnibus notum facimus, nos eo libro attente ac diligenter pro rei gravitate perpenso, ejus omnem Doctrinam Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ Fidei convenientissimam comperisse. Quare eam ut talem duximus gregi nobis divinitus commisso proponendam, certi namque sumus eam Catholicis utilissimam futuram, atque in summam spem adducimur fore, ut qui se Reformatos vocant, si librum hunc attente perlegerint, maximam inde lucem hauriant, ut ad salutis viam revocentur.

CAROLUS MAURICIUS LE TELLIER, *Archiepiscopus Dux Remensis.*

C. DE ROSMADECH, *Archiepiscopus Turonensis.*

FELIX, *Episcopus & Comes Catalaunensis.*

DE GRIGNAN, *Episcopus Vserensis.*

D. DE LIGNY, *Episcopus Meldensis.*

NICOLAUS, *Episcopus Lucionensis.*

GABRIEL, *Episcopus Augustodunensis.*

MARCUS, *Episcopus Tarbensis.*

ARMANDUS. JOANNES, *Episcopus Biterrensis.*

STEPHANUS, *Episcopus & Princeps Gratianopolitanus.*

JULIUS, *Episcopus Tutelensis.*

DOC-

DOCTRINÆ CATHOLICÆ

DE IIS ARGUMENTIS,

DE QUIBUS CONTROVERSIE

SUNT

EXPOSITIO.

Postquam annis amplius centum cum his qui se Reformatos vocant, disceptatum est, elucidata oportet esse ea argumenta, unde secessionis causam arripuerunt, paratosque animos ad Ecclesiæ Catholicæ sensus percipiendos, nihil ut videatur fieri posse melius, quam si plane proponantur illa dogmata, & ab iis, quæ falso eidem Ecclesiæ adscripta sunt, distinguantur. Etenim multoties comperi, quod illi a plerisque nostris dogmatibus abhorreant, id ex falsis eorum quas præcepere notionibus fieri, sæpe etiam ex vocabulis nonnullis quibus statim offensi nec sensum requirant, nec unquam ad res ipsas peritus inspiciendas perveniant. Quare nihil illis utilius fore credidi, quam ea exponere, quæ ab Ecclesia in Tridentino Concilio

I.

*Consilium
Authoris.*

A 3

desi-

definita sunt de iis argumentis, propter quæ a nobis maxime diffident, omiſſis omnibus quæ objicere ſolent aut privati Doctoribus, aut adverſus ea, quæ nec neceſſario, nec ab univerſis admittuntur. Conſentiunt enim omnes & ipſe Dallæus *iniquum eſſe privatorum ſententias univerſa ſocietati tribuere*; additque ſeceſſionem fieri non licere niſi propter ea doctrinæ capita quæ ſummæ authoritate ſtabilita ſint, quæque omnes & credere & obſervare teneantur. Solis igitur Concilii Tridentini decretis inſiſtam, quod illic Eccleſia de rebus controverſis judicium tulerit: porro quodeunque dicam, quo percipiuntur melius illa decreta, id in eadem Eccleſia probatum eſt. Sacroſanctique Concilii doctrinæ conſentiens liquido apparebit.

Ex illa vero doctrinæ noſtræ expoſitione duo naſcentur commoda. Alterum, ut evaneſcant plane multe concertationes, cum falſis doctrinæ noſtræ interpretationibus innixæ deprehendantur. Alterum, ut quæ ſupererunt controverſiæ non tanti juxta Calvinianorum placita videantur eſſe momenti, quanti eſſe initio perſuadere conati ſunt, nec quidquam habeant juxta eadem placita, quo fidei fundamenta lædantur.

At-

Dall.
Apoſ. i. 6.

Atque ut ab illis fidei fundamentis II.
incipiam capitibusque præcipuis, fa- Fatentur
teantur Calvini necesse est Ecclesiam Calvinia-
Catholicam illa & credere & confiteri. ni Catho-
Si enim in eo illa reponunt, ut creda- licos fun-
mus adorandum esse unum Deum, Pa- damenta-
trem, Filium, & Spiritum sanctum; lia omnia
inque Deo solo fiduciam collocandam Christiana
per ejus Filium, qui pro nobis & homo Religionis
factus sit & affixus cruci, & a mortuis capita su-
surrexerit: hanc nos doctrinam profi- scipere.
teri perspectum habent. Quibus si re-
liqua adjiciant capita quæ Apostolorum
symbolo continentur, nihilo magis du-
bitant illa a nobis omnia, nullo excepto,
admitti, eademque vere a nobis intel-
ligi ac sincere.

Scriptis sane Dallæus commentarium
inscriptum, *fides in Scripturis fundata*; in
quo postquam omnia credita a Calvi- Dall. 3.
nianis Ecclesiis doctrinæ capita expo- Part. cap.
suit, ait, illa absque controversia esse: 1.
Ecclesiam Romanam ea omnia dogmata
profiteri: se quidem non omnia senti-
re, quæ nos Catholici credimus, at nos
quæcunque ipse credat admittere.

Negare igitur ille non potest præ-
cipua Christianæ Religionis capita a
nobis credi, nisi suam ipse fidem ever-
tere velit.

Sed vel tacente Dallæo res ipsa lo-
quitur, noruntque omnes credi a no-
bis

§ DOCTRINÆ CATHOLICÆ

bis cuncta illa capita, quæ Calviniani fundamentalia vocant, ut bona fides postulet nullum eorum a nobis rejectum absque controversia concedi.

Qua ex confessione cum multa nobis Reformati videant evenire commoda, eripere illa volunt; ajuntque a nobis ea fidei fundamenta convelli, quod alia iis contraria statutamur. Id autem efficere conantur argumentationibus et doctrinâ nostrâ deductis: quod ut ad me concedatur, idem profecto Dallæus (quem eis iterum Authorem adduco non tam ut eos unius vel doctissimi ex ipsorum Ministris testimonio convincam; quam quod eâ dicat, quæ sunt manifesta per sese) docet quid de hujusmodi argumentis sentiendum sit. Sic enim loquitur in epistola; quam ad Monglatium scripsit de Apologia sua: *Etsi Lutheranorum de Eucharistia opinio perinde juxta nos ac Romanensium humanitatis Christi destructionem inducat; non potest tamen ea illis consequentia objici absque calumniosa labe; cum eam discrete rejiciant.*

Dallæus
Epist. ad
Monglat.

Omnino nihil est quod ad summam Christianæ Religionis magis pertineat; quam humanæ naturæ in Christo veritas: cum tamen ea Lutherani doceant ex quibus tanti illius ac tam necessarij dogmatis everfio inferatur iis argumentis; quæ Calviniani manifesta judi-
cants

sent, suam illis communionem offerre non dubitaverunt, quod eorum opinio veneno careat, ut ait in Apologia *Dallæus* Dallæus: Synodusque nationalis anno 1631. Carentoni habita ad sacram eos mensam admittit ob eam causam, quod in principiis & fundamentalibus Religionis capitibus conveniant. Constet igitur, illud, ratumque apud eos est, non esse in his rebus spectandum, quid ex aliqua doctrina deduci argumentando possit; sed quid ille fateatur, quid statuat, qui illam docet.

Cum itaque argumentis ex doctrina nostra, ut quidem ipsi putant, deductis inferunt, nos neque summum honorem Deo debitum, neque Servatoris in Christo Mediatorisque virtutem, nec infinitam oblatis ab eo sacrificii dignitatem, nec superabundantem meritorum ipsius plenitudinem satis agnoscere; iis nos argumentis expedire nullo negotio possumus brevi illa a Dallæo subministrata responsione, non posse scilicet Ecclesiæ Catholicæ *absque calumnia labe* tribui ea, quæ plane diffiteretur ac reprobatur.

At longius eo procedere decrevi, Calvinianisque sola doctrinæ nostræ expositione ostendere aggredior, per eam doctrinam summa illa dogmata, quibus fides, ut fundamentis nititur, adeo non ever-

everti, neque recta & per se, neque deductis argumentis, ut eadem econtra manifestissime firmissimeque stabiliat: atque omnino necesse sit, eos esse vel iniquissimos, qui ea recto sensu a nobis intellecta negaverint.

III. Atque ut ab adoratione Deo debita *Ad Deum* incipiamus: eam docet Ecclesia Catho-
*solum ul-*lica in eo præcipue sitam esse, ut ip-
*timo re-*sam credamus omnium esse Conditio-
*fertur re-*rem ac Dominum, eique totis animi
ligiosus viribus adhæreamus per fidem, spem
cultus. & charitatem: ut qui nos unus possit
 Beatos efficere, seipso scilicet summo
 atque infinito bono nobis communi-
 cato.

Habet illa interna adoratio, quam Deo in spiritu & veritate exhibemus, externa sua signa, quorum præcipuum sacrificium est, idque uni tantum Deo offerri licet; cum ideo institutum sit, ut super omnia Deum esse, nosque ab eo omnino pendere publice solemnique obtestatione prædicemus.

Eadem Ecclesia docet, religiosum cultum omnem omnino ad unum Deum, tanquam ad finem necessarium, in quo acquiescat, referri oportere: ut si religiosus dici possit honos, quem Virgini Sanctisque exhibet, id eo fiat, quod in Deum necessario referatur.

Verum antequam, honor ille in quo
 con-

consistat, fusius exponamus, non abs-
re erit observare, Calvinianos vi veri-
tatis adactos nunc fateri morem illum,
quo Sanctos oramus, eorumque Reli-
quias veneramus, quarto ipso Eccle-
siae saeculo receptum fuisse. Dallæus id
fateretur in eo libro, quem contra Lati-
norum traditionem de religioso cultus
objecto scripsit; ibidemque Basilium,
Ambrosium, Hieronymum, Chryso-
stomum, Augustinum, aliaque plurima
antiquæ Ecclesiæ lumina, quæ illo sæ-
culo claruerunt, maximeque Grego-
rium Nazianzenum illum, qui Theolo-
gus præ cæteris dictus est, novatæ in
eo capite superiorum trium saeculorum
doctrinæ insinuat. Nemini autem vi-
debitur simile veri, quid trium prio-
rum saeculorum Patres senserint, me-
lius Dallæum intellexisse iis, qui doc-
trinæ illius quasi hæreditatem statim
ab eorum morte acceperunt, eoque il-
lud minus erit credibile, quod adeo
non adverterint quarti saeculi Patres,
novi aliquid in suum cultum induci,
ut contra Dallæus ipse loca perspicua
adduxerit, quibus aperte significant se
cum Sanctos orarent, decessorum suo-
rum exempla sequi credidisse. Verum
illorum Patrum, qui tribus primis vixe-
re saeculis, sententiam accuratius non
expendam, contentus Dallæi confessio-
ne tot nobis & tantos viros, qui quarto
Ec-

Ecclesiam docuere sæculo concedentis. Etsi enim annis post eorum obitum mille & ducentis nomen illis veluti sectæ cujusdam imponere ausus sit, ac Reliquarios, hoc est, Reliquiarum veneratores appellaverit, Calvinianæ communionis homines spero majori in tantos viros usuros reverentia; accusare saltem eos non audebunt, quod rogandis Sanctis Reliquiisque venerandis, in idololatriam inciderint, debitamve Christianorum in Christum fiduciam everterint: nec ejusmodi nobis impostero objecturos crimina sperandum est, cum attendent ea nostris a se objici non posse, quin simul objiciant tot summis viris, quorum se profitentur nobiscum doctrinam sanctitatemque venerari. At quoniam id potius hic agitur, ut nostram explicemus fidem, quam ut a quibus propugnata sit, ostendamus, in ea expositione pergen- dum est.

IV.
*Sancto-
rum invo-
catio.*

*Cat. Rom.
part. 3.
tit. de cul-
tu & in-
voc. Sanct.*

Ecclesia cum utile esse nos docet Sanctos orare, docet etiam orandos eodem charitatis spiritu & fraternæ societatis ordine, quò ad fratrum in terris viventium auxilium quærendum inducimur. Quia ex doctrina concludit Concilii Tridentini Catechismus: Si quid Mediatoris dignitas, Christo in Scripturis tributa, Sanctorum cum Deo reg-

regnantium intercessione minueretur, non minus viventium nobiscum fidelium intercessione minuendam.

Ostendit plane Catechismus ille, immensum quantum interesse inter modum, quo Dei, & modum quo Sanctorum auxilium imploramus: *Nam precamur, inquit, Deum, ut ipse vel bona det, rit. quis vel liberet a malis: a Sanctis autem qua orandus gratiosi sunt apud Deum petimus, ut nostri sit. patrociniū suscipiant, ut nobis a Deo impetrent ea, quorum indigemus. Hinc duas adhibemus precandi formulas modo differentes; ad Deum enim proprie dicimus MISERERE NOBIS, AUDI NOS, ad Sanctum ORA PRO NOBIS. Unde intelligere debemus, quibuscunque verbis conceptæ sint preces ad Sanctos dirigendæ, ad eam semper formam Ecclesiæ fideliumque voluntate revocari, ut Catechismus idem in sequentibus confirmat.*

Verum operæ pretium est ipsius verba Concilii perpendere, quod cum *E. Sess. 25. piscopis præscribit, quod sit ipsis modo Decr. de de Sanctorum invocatione dicendum, Invoc. &c.* docere jubet, *Sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetrandæ a Deo per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor & Salvator est, ad eorum orationes opem auxili-*

lium

lumque confugere. Deinde Concilium eos damnat, qui contrarium doceant. Apparet igitur ex illius mente Sanctos invocare nihil aliud esse, *quam ad eorum confugere preces ad beneficia per Christum a Deo impetranda.* Nam reipsa per Christum solum inque ejus nomine consequimur, quodcunque consequimur intervenientibus Sanctis; cum ipsi Sancti non nisi per Christum orent, nec nisi in ejus nomine exaudiantur. Hæc est Ecclesiæ fides, quæ postquam tam perspicue tam paucis verbis est a Tridentino Concilio exposita, non intelligimus, qui nobis opponi possit a Christo nos recedere, cum rogamus ejus membra, quæ nostra item membra sunt; ejus filios, fratres nostros; ejus Sanctos, primitias nostras, ut nobiscum & pro nobis communem Dominum in communis Mediatoris nomine deprecetur.

Idem Concilium plane paucisque docet, quæ mens Ecclesiæ sit, cum Sacrum offert Deo, quo Sanctorum memoriam veneretur.

In eo situs est honor ille, quem eis sacram inter actionem exhibemus, ut eorum veluti fidelium Dei servorum nomina in precibus ipsi oblati nuncupemus: ut agimus ipsi gratias de victoriis ab eis relatis: cumque depre-

mur,

mur, ut erga nos flecti illorum inter-
 cessione se sinat. Dixerat Augustinus, *Lib. 8. de*
 anni jam mille ac ducenti sunt, non *Civit. cap.*
 putandum esse sanctis Martyribus Sacri- *27.*
 ficium offerri, etsi usi jantum ab Ec-
 clesia universa recepto Sacrificium su-
 pra sancta eorum corpora & ad eorum,
 ut vocabant, memorias offerretur, hoc
 est ad ea loca ubi pretiosæ servarentur
 Reliquiæ. Idem addiderat comme-
 morationem Martyrum ad sacram men- *Tract. 84.*
 sam inter Sacrorum solemnia fieri, non in *Joan.*
ut pro eis sicut pro reliquis defunctis oremus, Serm. 17.
sed magis ut ipsi pro nobis orent. Cujus de verb.
 ideo sententiam refero, quod ipsis pro- *Apost.*
 pe illius verbis Concilium Tridentinum
 utatur, quibus fideles doceat, *Sanctis Sess. 22.*
ab Ecclesia Sacrificium non offerri, sed Deo c. 3.
soli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos
dicere solet, OFFERO TIBI SACRIFICIUM
Petre vel Paule, sed Deo de illorum victoriis
gratias agens, eorum patrocinia implorat,
ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cæ-
lis, quorum memoriam facimus in terris.
 Sic colimus Sanctos ad impetranda sci-
 licet eorum interventu divina beneficia.
 Porro inter illa, quæ nos consecuturos
 beneficia speramus, illud vel præcipuum
 est, ut eos imitemur: quam ad rem ex-
 citamur tum mirabilibus eorum inspi-
 ciendis exemplis, tum honore beata
 illorum memoriæ coram Deo exhiben-
 do.

Qu

Qui propositam a nobis doctrinam perpenderit, ii fateantur necesse est, nos ut Deo nihil detrahimus eorum, quæ perfectissimæ ipsius naturæ propria sunt, ita nec dare creaturis, ut quidquam sint vel quidquam agant, quod soli Deo competat. Quæ nos ab idololatriæ adeo discernunt, ut intelligi non possit, cur eo nomine notemur.

Porro cum Calviniani obijciunt nos precibus ad Sanctos dirigendis, iisque, ut præsentibus ubique terrarum venerandis, immensitatem eis aliquam tribuere, aut saltem occultarum cogitationum notitiam, quam tamen sibi Deum reservare tot Scripturæ testimoniis apparet; nostram non satis attendunt doctrinam. Ut enim non expendam, quibus nixi argumentis possimus eorum, quæ inter nos geruntur, aut secretarum etiam cogitationum ad certum usque modum cognitionem Sanctis tribuere: manifestum est non ideo supra sortem suam creaturam efferi, quod earum rerum, luce sibi a Deo communicata, aliquam habere notitiam dicatur. Id liquido constat exemplo Prophetarum, quos etiam Deus eo honore dignatus est, ut futura cognoscerent, et si divinæ cognitioni longe potius reservata videantur.

Cæterum nemini unquam orthodoxo
in

in mentem venit Sanctos ex sese cognoscere ea, quibus indigemus, aut etiam nostras tacitas voluntates. Sufficit Ecclesie antiquitate omni consentiente docere, utilissimas esse preces illas orantibus, sive Sanctis innotescant ministerio confortioque Angelorum, quos, quæ geruntur apud nos, scire Scriptura testatur, cum sint *administratorii Spiritus* *Hebr. 1.*
missi propter eos, qui hereditatem capiunt *v. 14.*
salutis; seu Deus ipse nostra illis desideria peculiari revelatione indicet; seu denique id illis arcanum in infinita sua essentia patefaciat; qua quidquid verum est, continetur: de quibus nihil statuit Ecclesia.

At quibuscunque rationibus id fiat, certè verum est, Ecclesiam nihil creaturæ, quod Dei proprium sit, idololatrarum more tribuere: cum in Sanctis vel præstantissimis nullum agnosci concedat excellentiæ genus, quod a Deo non oriatur; nec ullam apud Deum dignitatem, nisi virtutibus quæsitam; nec virtutem ullam, nisi quæ divinæ donum gratiæ sit; nec ullam rerum humanarum notitiam, nisi quam ipsis communicet; nec ullam nos juvandi nisi precibus facultatem; nec ullam denique felicitatem, nisi quod perfecte divinæ voluntati subjecti sint atque conformes.

B

Si

Si quis igitur apud se accurate perpendat nostros de Sanctis intimos sensus, is plane perspiciet eo in honore, quem eis mente præstamus, nihil omnino esse, quo supra rerum illos creaturarum conditionem efferamus; unde iudicandum est, quæ sit illius honoris ratio, quem eis palam exhibemus, cum cultus exterior ad prædendos animi sensus sit institutus.

Cum autem is honor, qui ab Ecclesia Sanctis exhibetur, coram imaginibus Reliquisque sacris maxime appareat, quid de illis Ecclesia sentiat, exponendum est.

V. Concilium Tridentinum discrete *vetat, ne imaginibus credatur inesse aliqua
& Reli- Divinitas, vel virtus, propter quam sint co-
lenda, vel ab eis aliquid petatur; vel fig-
Con. Trid. tur in imaginibus fiducia. Vultque hono-
Sess. 25. rem omnem, qui eis exhibetur, referri ad
Decr. de prototypa, quæ illa representant.*

*cultu & Quæ singula Concilii verba totidem
in yoc. & c. notæ sunt, quibus ab idololatriæ secer-
namur; cum adeo ab illis dissentiamus
credentibus divinum quid imaginibus
in esse, ut nullam eis virtutem tribua-
mus, nisi prototyporum in nobis exci-
tandæ recordationis.*

Hoc fundamento nititur honos, qui imaginibus exhibetur. Negari sane non potest, Christi crucifixi effigiem ob

ocu-

oculos positam, acriorem in nobis excitare memoriam ejus, qui dilexit nos & Gal. 2. 10. tradidit semetipsum pro nobis. Quam diu præsens oculis imago facit, ut in animo dulcissima recordatio perseveret, eo inducimur, ut quam sumus tanti beneficii memores externis quibusdam signis testemur: nosque coram imagine demittendo, quantum divinum illius prototypum veneremur, ostendimus. Itaque ut strictè atque ex Ecclesiastica loquamur formula, cum honorem Apostoli vel Martyris imagini exhibemus, non tam imaginem volumus, quam coram imagine Apostolum aut Martyrem honorare. Ita loquitur Pontificale Romanum; idemque pronuntiat Concilium Trid. cum ait: *Honorem, qui imaginibus exhibetur, ita referri ad prototypa, quæ ille representant, ut per imagines, quas osculamur & coram quibus procumbimus, Christum inv. & c. adoremus, & Sanctos, quorum ille similitudinem gerunt, veneremur.*

Denique qua mente imagines Ecclesiæ colat, ex eo honore colligi potest, quem cruci exhibet, Evangeliorumque codici. Perspiciunt omnes coram cruce eum a nobis adorari, qui peccata nostra pertulit super lignum, atque ita nos coram Evangeliorum codice caput inclinare, eique cum palam deferretur assurgere, ac venerabundos osculari, ut

honus ille omnis ad æternam in eo oblatam veritatem referatur.

Omnino parum æquos esse oportet eos, qui idololatriam vocant affectum religiosum, quo caput coram crucis imagine aperimus & inclinamus, illius memores, qui pro nobis crucifixus est; essetque cæcus admodum, qui non adverteret quam longe intersit inter eos, qui idolis confidebant, quod divinitatem iis quandam aut virtutem, ut ita dicam, affixam crederent, nosque, qui profitemur non alia causa uti imaginibus, quam ut animum ad cælum tollamus, ubi aut Christum, aut Sanctos, in iisque ipsum Deum sanctitatis omnis & gratiæ authorem veneremur.

Eodem sensu accipiendus est honos, quem prima Ecclesiæ imitati tempora sacris Reliquiis exhibemus; neque enim si perpenderent Adversarii, Sanctorum nos corpora respicere ut victimas, olim Deo martyrio vel pœnitentia consecratas, crederent nos honore eis hoc animo exhibito ab honore ipsi Deo exhibendo dimoveri.

Atque illud universim dicere possumus: si diligenter attenderent, qua ratione noster in aliquem amor, ad ejus liberos & amicos, ac deinde quibusdam veluti gradibus, ad ea, quæ effigiem illius referant, & ad monumenta, quæ

ex

ex illo supersint, ac tandem ad omnia, quæ quovis modo ejus memoriam revocent, indivisus extendatur: si eundem honoris esse processum intelligerent, cum honor nihil aliud sit, quam timore & reverentia mixtus amor: si denique externum omnem Ecclesiæ Catholicæ cultum a Deo proficisci, & ad Deum redire animadverterent, nunquam eo cultu, qui per ipsum unum vigeat, ipsum putarent ad æmulationem provocari. Imo illud perspicerent, si Deus, quamquam ab hominibus amari ad æmulationem usque cupidus, nihil amori sibi debito detrahi putat, cum ejus causa diligimus proximum, eundem Deum etsi exhibendæ a fidelibus reverentiæ studiosum ad zelum usque non ab iis judicare suum honorem imminutum, cum, sua in eum veneratione ducti, eos honorant, quos ipse honoravit.

Verumtamen cum ea reverentiæ signa, quæ in sensus incurrunt, non sint omnia omnino necessaria, potuit Ecclesia nihil immutata fidei doctrina, externos illos actus plus minusve pro temporum locorumque & casuum varietate proferre: quippe quæ filios suos noluit visibilibus servilem in modum rebus adstringi, sed iis tantum excitari ac velut admoneri, ut ad Deum se

convertant, eique, quod a creaturis postulat, rationabile obsequium exhibeant.

Ex hac doctrina intelligi potest, quam vere dixerim fore, ut nostrarum maxima pars controversiarum, vocabulis sano sensu intellectis evanesceret, si in his argumentis tractandis Christianam charitatem sequeremur ducem. Constat quoque adversarios, si has expositiones, quibus expressa continetur Concilii Tridentini doctrina, placide perpendere, non amplius objecturos, Christi a nobis meditationem lædi, Sanctosque invocari, aut adorari imagines eo modo, qui soli Deo debeat. Equidem cum certo sensu adoratio, invocatio, Mediatorisque nomen Deo tantum Christoque conveniat, facile est his abuti vocabulis, quo nostræ invidia doctrinæ confsetur; at si bona fide assignato a nobis definiantur sensu, omni prorsus illa argumenta firmitate carebunt. Si qui vero alii Calvinianis super sint minoris momenti scrupuli, sibi tamen in præcipua querelarum materia satisfactum, cogente veritatis conscientia, fatebuntur.

Cæterum nihil iniquius est quam Ecclesiam eo nomine accusare, quasi Religionem in illo Sanctorum cultu omnem reponat; cum ut jam a nobis observa-

tura

tum est, id tantum fideles populos doceat Trid. Concilium: *bonum esse & uti. Sess. 25. Item illum morem, nec verbum addat Decr. de amplius.* Est ergo Ecclesie ea mens, *cultu & ut qui usum illum aut contemtu, aut inv. &c.* errore reprobent, eos damnet. Dam-
nare porro debet, cum ad ipsam per-
tineat neque mores salutare sperni, ne-
que doctrinam antiquitati probatam a
Magistris recentioribus damnari sinat.

Illustrius etiam ostendet justificatio- VI.
nis argumentum, quot quaestiones nu- *Justifica-*
da sententiae nostrae expositione tolli *tio.*
possint.

Non ignorant, qui Reformationis,
ut vocant, vel minimum historiam no-
runt, primos ejus authores hoc caput
omnibus ita proposuisse, ut omnium
praecipuum, causamque discessionis
maxime necessariam. Quare nullum est,
quod magis oporteat recte intelligi.

Primo credimus, *remitti nobis peccata Conc. Tri-
gratis divina misericordia propter Christum. dent. Sess.*
Ipsa sunt Concilii Trid. verba in quo *c. 6. c. 9.*
additur, *nos ideo dici gratis justificari, quia
nihil eorum, quae justificationem praecedunt, Ibid. c. 8.
sive opera, ipsam justificationis gratiam pra-*
meretur.

Cum vero peccatorum remissionem *Tit. 3. 5.*
ita Scriptura nobis exponat, ut modo *c. 7.*
dicat ea a Deo operari, modo auferri
& Spiritus sancti gratia deleri, qua no-

va creaturæ efficiamur; has omnes sententias jungendas & colligendas putamus, quo perfecte intelligamus, quid sit peccatoris justificatio. Quare peccata nostra non tegi tantum, sed omnino deleri credimus sanguine Christi, & gratia, qua regeneramur: quo adeo non obscuratur, aut minuitur, quod de sanguinis illius virtute ac pretio sentire debemus, ut augeatur contra & illustrerur.

Itaque justitia Christi non imputatur tantum fidelibus, sed actu ac re ipsa Spiritus sancti operatione communicatur, ut ejus gratia non justii tantum repententur, sed fiant.

Si enim, quæ in nobis est justitia, coram hominibus tantum justitia esset, non esset illa quidem opus Spiritus sancti. Est ergo & coram Deo justitia, cum ab ipso Deo charitatem in cordibus nostris diffundente efficiatur.

Certum tamen & nimis quidem certum est, *carnem concupiscere adversus spiritum, & spiritum adversus carnem, & nos in multis omnes offendere.* Itaque justitia nostra licet per charitatis infusionem sit vera, non est perfecta justitia propter concupiscentiæ pugnam: ut perpetuus animi de culpis suis pœnitentis gemitus, officium sit Christianæ justitiæ vel maxime necessarium, Quare humiliter cum

Galat. 5.

v. 17.

Jac. 3. 1.

cum Augustino fateri compellimur nostram in hac vita iustitiam *magis constare remissione peccatorum, quam perfectione virtutum.*

De operum merito hæc docet Catholica Ecclesia: *Proponenda est vita æterna & Meritum tanquam gratia filii Dei per Christum Jesum operum. misericorditer promissa; & tanquam merces Sess. 6. ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda.* At ne temeraria meriti opinione, humana sibi superbia blandiatur, docet idem Concilium, pretium omne meritumque Christianorum operum a gratia sanctificante, quæ nobis gratis in nomine Christi detur, atque illius, tanquam capitis in singula membra jugiter influentis, virtute proficisci. VII. *Ibid.*

Equidem scripta in Evangelio præcepta, adhortationes, promissa, minæ, exprobrationes, satis ostendunt, oportere nos voluntatis propriæ motu, Dei adjuvante gratia, salutem operari. At illud etiam est axioma longe certissimum, nihil posse liberum arbitrium, quod quidem ad æternam ducat felicitatem, nisi quantum a Spiritu sancto moveretur & erigitur.

Cum igitur Ecclesia intelligat, quodcumque boni facimus, id in nobis ab illo divino Spiritu ejusque gratia fieri; credere etiam debet bona fidelium opera
gra-

gratissima esse Deo, maximique apud illum pretii, meritique vocabulo cum Christiana omni antiquitate jure utitur, eo maxime, quo vim, pretium, dignitatemque eorum, quæ divina operamur virtute, significet.

Sed cum operum nostrorum omnis a Deo, ea in nobis operante, sanctitas oriatur, eadem Ecclesia in Concilio Tridentino hanc Augustini vocem ut Catholicæ fidei doctrinam admisit: *Deum, cum suorum coronat merita, nihil coronare, quam sua ipsius dona.*

Sess. 6.
c. 16.

Hic obsecramus eos, qui veritatem ac pacem amant, uti paulo fufius ipsa Concilii verba legere non graventur, atque omnia commenta, quibus doctrinæ nostræ invidia quæritur, aliquando objiciant. *Licet, inquit, bonis operibus in sacris litteris usque adeo tribuatur, ut etiam, qui uni ex minimis suis potum aquæ frigida dederit, promittat Christus, eum non esse sua mercede cariturum: & Apostolus testetur id, quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operari in nobis: Absit tamen, ut Christianus homo in se ipso vel confidat, vel gloriatur, & non in Domino: cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum vult esse merita, quæ sunt ipsius dona.*

Falsa est illa doctrina per Concilium

ca.

torum, quod in alia sessione docet, Nos, Sess. 14. qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, c. 8. eo cooperante, qui nos confortat, omnia posse; ita non habet homo, unde gloriatur; sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus facientes fructus dignos pœnitentia; qui ex illo vim habent; ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre. Quare omnia petimus, omnia speramus, omnium gratias agimus per Dominum nostrum Jesum Christum, in ipso solo, & per ipsum gratos nos esse Deo profitemur, nec aliam tribui nobis posse mentem intelligimus. Nostræ spem salutis omnem in ipso uno adeo reponimus, ut Deo quotidie inter Sacrorum solemnities ita loquamur: Nobis quoque peccatoribus, famulis tuis, de multitudine miseracionum tuarum sperantibus, partem aliquam & societatem donare digneris cum tuis sanctis Apostolis & Martyribus, intra quorum nos consortium, non estimator meriti, sed venia quasumus largitor, admittite per Christum Dominum nostrum.

Quid ergo nunquam filiis, olim suis, iisdemque nunc adversariis persuadebit Mater Ecclesia, vel suæ expositione fidei, vel Conciliorum decretis, vel Sacrificii precibus, neque vitam, neque salutem, neque spem, nisi in uno Christo ullam a se quæri? Tanta illius spei vis est, ut per illam filii Dei, qui in viis
ejus

Philipp. 4. 7. ejus ambulat, ea pace gaudeant, quæ, juxta Apostolum, *exsuperat omnem sensum.*

Licet autem spes illa promissis, minisque terrenis firmior sit, sedandisque conscientiæ tumultibus ac terroribus sufficiat: non omnem tamen ex animo timorem excutit, cum certum quidem sit, Deum nos ex sese non derelicturum; at nunquam de nobis ipsis secari simus, an illum nostra culpa simus repudiatis divinis inspirationibus amissuri. Nempe illi placuit hoc salutari metu quam filiis suis indidit fiduciam temperare: quoniam, ut ait Augustinus, in hoc tentationum ac periculorum loco *tanta nostra est infirmitas, ut superbiam posse generare securitas.* Contra timor ille,

Philipp. 2. vers. 12. quo fit ut ex Apostolico præcepto *cum tremore salutem nostram operemur,* vigilantiores exhibeat, cogatque humili submissione inhærere ei, qui, ut idem Paulus ait, *operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.* Atque hæc sunt, quæ de justificatione docere maxime necessarium est, essentque iniqui admodum adversarii, nisi doctrinam hanc Christianis sufficere faterentur, quo sciant suæ gloriam salutis omnem Deo per Christum adscribendam.

Ibid. v. 13.

Quibus expositis si jam ad exiles disputationes Calviniani Doctores confugiant, unum est, quod moneam; non jam decere eos adeo se nobis exhibere diffi-

difficiles, postquam tot ac tanta Lutheranis suisque ipsorum fratribus de prædestinatione & gratia concesserunt: unde didicisse debent, ad ea quæstionem totam esse redigendam, quæ sunt constituendis Christianæ pietatis fundamentis omnino necessaria.

His se finibus cohibere si in animum semel inducant suum, brevi conticescent, nec objicient ultra, Dei nos gratiam inanem reddere, quod bonis operibus, ut ipsi quidem volunt, omnia tribuamus: cum verbis adeo perspicuis Concilii Tridentini tria illa adeo in hac re decretoria capita ostenderit: *Nostra nobis peccata mera misericordia propter Christum remitti: gratuito nos dono accepisse eam, qua per Spiritum sanctum in nobis est, iustitiam: omniaque, quotquot facimus bona opera, totidem esse gratia divina dona.*

Quare, fatendum est enim, qui sunt in illa secta doctiores, minus jam de hoc argumento contendunt, quam initio faciebant, suntque pauci, qui non agnoscant, hoc quidem capite nullam prorsus dari a nobis discedendi causam.

Quod si tanta illa de justificatione quæstio, quam veluti suarum arcem disputationum primi illorum Authores constituerant, iis, qui maxime inter illos sapiunt, jam non videtur esse præcipua: repurent ipsi, quid sit de sua

secessione sentiendum: quid contra pro pace sperandum, si penitus imbuta de nobis iniqua iudicia, ac veritatem ab Apostolo contendendi libidinem tandem deponerent.

VIII.
*Satisfac-
tiones,
Purgato-
rium, In-
dulgentia.*

Atque ut nulla hac in materia dubitatio supersit, exponenda etiam est ratio, qua Deo per ipsius gratiam pro peccatis satisfacere nos posse credimus.

Docent communi consensu Catholici solum Christum simul & hominem idoneum fuisse, qui pro suæ infinita personæ dignitate sufficientem Deo pro peccatis nostris satisfactionem offerret.

Cum autem supra, quam necesse erat, satisfecerit, duplici ratione potuit infinitam illam nobis satisfactionem communicare; aut ut plenam criminum remissionem nulla reservata pœna concederet; aut ut majorem pœnam minori, æternam scilicet temporaria commutaret. Hac priorè via; cum & plenior sit, & divinæ liberalitati magis congruat, in baptismo statim utitur: alteram usurpat in ea venia, quam baptizatis largitur in peccatum relapsis, eo scilicet compulsus ipsorum nequitia, qui tantæ benignitatis immemores, primis ejus donis fœde abusi sunt; quo fit, ut eis æterna remissa pœna, temporaria sit aliqua toleranda.

Nec

Neque hinc inferendum est, Christum pro nobis plene non satisfecisse; immo cum pretio pro salute nostra infinito persoluto summum in nos jus quaesierit, veniam profecto nobis ea conditione, ea lege, ea praescriptione, qua viderur, concedit.

Et quidem in Servatorem ingrati contumeliosique simus, si de infinito illius merito eo colore ambigamus, quod peccatum nobis Adami condonando, non omnibus simul liberet, quæ ex illo sequuntur incommodis, mortique adhuc & tot corporis animique morbis ab illo peccato ortis obnoxios relinquat. Christum sufficit id pretium solvisse semel, quo quibus obruimur malis omnibus liberemur aliquando: nostrum est cum humilitate & gratiarum actione beneficii partem quamlibet accipere, attendentes quibus gradibus nos ad perfectam libertatem adducat, eo scilicet ordine, quem pro sua sapientia, tum ad utilitatem nostram constituat, tum ad illustriorem justitiæ humanitatisque suæ demonstrationem.

Pari ratione ægre ferre non debemus eum, qui tantam nobis in baptismo benignitatem ostendit, difficiliorem se exhibere tum, cum tanti mysterii pacta promissaque violavimus.

Justum est, imo nobis salutare, Deum
cum

cum peccatum nobis æternamque simul, quam meriti eramus, pœnam condonat, temporariam a nobis aliquam exigere, qua nos in officio contineat, ne iustitiæ divinæ vinculis citius absoluti, veniæ facilitate abutamur, temerariæque nos fiducia permittamus.

Huic ergo ut debito satisfiat, laboriosis quibusdam sumus operibus obnoxii humili & pœnitenti animo obeundis: atque ejusmodi operum necessitas antiquam Ecclesiam eas pœnitentibus pœnas, quæ canonicæ vocantur, imponere compulit.

Cum igitur aspera peccatoribus, & laboriosa opera injungit, iique illa submissio animo subeunt, ea dicitur satisfactio: cum autem propter eximiam pœnitentium pietatem, aliave bona opera, quæ iis ipsa præscripserit, e debita aliquid ipsis pœna remittit, ea dicitur Indulgentia.

*Contin.
Sess. 25.
Decr. de
Indulg.*

Nihil aliud de Indulgentiis credendum proponit Tridentina Synodus, quam potestatem eas conferendi a Christo Ecclesia concessam esse, earumque usum esse salutarem. Additque retinendum illum, adhibita tamen moderatione, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur. Unde patet indulgentiarum dispensandarum modum ad disciplinam pertinere. Quicumque ex hac vita in Christi gra-

gratia & charitate decedunt, nondum tamen perfolutis his pœnis, quas justus reservavit Deus, in altera vita luunt. Qua re adducta est omnis retro Christiana antiquitas, ut pro fidelibus in pace & communionione Ecclesiæ vita functis, preces, eleemosynas sacrificiaque offerret, cum certa fide crederet, his illos auxiliis juvari.

Id nobis de animis in Purgatorio de-
tentis credendum proponit Tridentina
Synodus, nec definit, quæ sit ibi pœ-
narum ratio, nec alia ejusmodi, quibus
inquirendis magnam vult adhiberi cau-
tionem, eosque improbat, qui *incerta
vel specie falsi laborantia evulgent.*

Hæc illa est sancta & inculcata de satisfactione Ecclesiæ Catholicæ doctrina, ex qua tamen ipsi tanta conflata invidia est. Qua sic exposita, si Calviniani objiciant, injuriam nos Christi satisfactioni facere, oblitos oportebit eorum, quæ diximus; integrum scilicet a Servatore redemptionis nostræ pretium esse solutum, nihil illi pretio, quippe infinito, deesse, nec pœnas, quas diximus fuisse reservatas, quod id pretium ullatenus deficiat, sed quod ipse nos, certo ordine constituto, velit justo metu, salubrique disciplina cohibere.

Sin opponere porro pergant, id nobis persuasum, posse nos ex nobis pro

C

ali-

aliqua parte pœnæ peccati debitæ satisfacere, quis non videat contrariam sententiam nostræ fidei decretis aperte confirmari, ex quibus liquido constat, salutem nostram omnem misericordiæ tantum ac gratiæ opus esse: non minus esse Dei, quod ejus virtute nos agimus, quam quod ipse solus mera sua voluntate: nec omnino minus ab eo proficisci, quod ipsi damus, quam quod ipse nobis.

Quibus addendum eam, quam antiquam omnem Ecclesiam sequuti, satisfactionem vocamus, eo tantum valere, quod infinitam Christi satisfactionem nobis applicet, reddatque propriam.

Eadem responsione placari debent, qui tunc offenduntur, cum dicimus ita Deo gratam esse fraternam charitatem, communionemque Sanctorum, ut sæpe etiam, quas pro aliis invicem offerimus satisfactiones, accipiat.

Videntur illi non intelligere, quam Dei sit omne, quod sumus, quamque necessario, quidquid fidelibus, qui Christi membra sint, pro sua benignitate Deus tribuit, id omne ad caput, Christum scilicet, referatur.

Certe iis, qui legerint ac meditati sint Scripturarum locos, quibus patet, Deum eam mentem inspirare suis, ut sese in jejuniis, in cilicio, in cinere, non pro
suis

fuis
pecc
non
Deu
sua,
cien
cruc
pœn
para

U
in su
cien
gari
lecto
sanct
men
te, c
men

O
Sacr
nobi
mod
verfi
spect
tione
mus
tis ob
loco
quæst

N
cantu
cent,

fuis tantum, sed & pro universi populi peccatis affligant, mirum, aut insolens non videbitur id, quod asserimus, Deum nempe motum infinita bonitate sua, atque incredibili bene amicis faciendi voluptate, quos ultro subeunt cruciatus ita accipere, ut eorum intuitu poenam populo debitam jam jamque paratam, imminentem, mitigatam velit.

Unde patet Patrem optimum, atque in suos filios indulgentissimum, satisficientibus sibi aliis, in alios facile mitigari, quare honorem habet Christo dilecto Filio, corporisque ejus mysticæ sanctam unitatem, ac mirabilem illam membrorum omnium, sub tanto capite, communionem societatemque commendat.

Ordo doctrinæ postulat, ut jam de Sacramentis loquamur, quibus Christi nobis merita impertiuntur & accommodantur. Cum autem in his controversiis, demta ea, quæ ad Eucharistiam spectat, non tantæ animorum contentiones esse videantur, paucis ea diluamus statim, quæ de reliquis Sacramentis objici maxime solent, servata ultimo loco omnium gravissimâ Eucharistiæ quæstione.

Novi fœderis Sacramenta non sacramenta signa sunt, quæ gratiam indicent, nec sigilla, quæ datam confirmet,

IX.
*Sacra-
menta.*

sed Spiritus sancti instrumenta, quibus adhibetur illa nobis & confertur vi verborum, quæ proferuntur, actusque hujus, qui in nobis exercetur exterius; modo non sumus ita male affecti, ut obicem influenti gratiæ opponamus.

Cum vero Deus tantam externis signis virtutem annectit, quorum natura sua nulla est ad eam rem efficiendam ratio, aut vis, perspicue ostendit, præter id omne, quod in animis nostris probosanoque affectu efficere possumus, necessario ad nostram satisfactionem requiri, specialem Spiritus sancti operationem, singularemque meritorum Christi communicationem, quæ nobis per Sacramenta demonstratur. Itaque repudiari hæc doctrina non potest, quin & Christi meritis & divinæ in regeneratione nostra exhibitæ potentiæ fiat injuria.

Signa sacrosve ritus agnoscimus omnino septem, a Christo instituta, ut media ordinaria, quibus novus homo in Christo regeneratus, sanctus & perfectus evadat. Quæ quidem a Deo instituta esse Scripturæ ostendunt, aut instituentis Christi verbis expressis, aut gratia quam eadem Scriptura illis annexam doceat, quæque Dei mandatum necessario supponat.

Baptismus Cum infantes pueri Baptismi defectum, nec fidei, spei, charitatisve actibus,

bus, nec voto Sacramenti suscipiendi
supplere possint; ad eos credimus, nisi
re illud ipsa suscipiant, nullo modo re-
demptionis gratiam pervenire, atque
ideo in Adamo morientes partem ha-
bere cum Christo nullam.

Atque hic observatu dignum est, Lu-
theranos pariter cum Ecclesia Catholica
credere, omnimodam in parvulis Bap-
tismi necessitatem; pariterque mirari
negatum id esse, quod homo ante Cal-
vinum nemo ausus erat in dubium ad-
ducere, adeo firmiter fidelium omnium
mentibus inharebat.

Non verentur tamen, qui Reformati
dicuntur, suos, perinde atque infide-
lium liberos, nulla insignitos Christianæ
Religionis nota, nulla ejus gratia muni-
tos, sponte mori sinere, si forte in-
dictum conventibus suis diem mors
præveniat.

Cum impositionis manuum a sanctis
Apostolis, ad confirmandos adversus
persecutiones fidelium animos, adhibe-
ri solita, is præcipue effectus sit, ut
Spiritus sanctus interior illabatur, suaque
infundat dona, eo colore non debuit
ab Adversariis rejici, quod jam in nos
Spiritus sanctus conspicuus non descen-
dat. Itaque Christianæ illam Ecclesiæ
omnes, jam inde ab Apostolorum tem-
poribus, religiosissime retinuerunt: ad-
hibi-

*Confirma-
tio Act. 8.
v. 15. 17.*

hibito etiam sacro Chrismate, quo hujus Sacramenti vis, expressiore internæ Spiritus sancti unctionis significatione, demonstratur.

Pœnitentia & Confessio Sacramentalis
Matth. 18. vers. 18.
Joan. 20. v. 23.

Credimus placuisse Christo, ut qui se per Baptismum Ecclesiæ subjecerint, Evangelicasque deinde violaverint leges, ejusdem judicium Ecclesiæ in foro pœnitentiæ subeant, in quo datam sibi potestatem exercet, remittendorum retinendorumque peccatorum.

Jam vero quod Ecclesiæ Ministris dimittendorum peccatorum datum est mandatum, ejus adeo sunt generalia verba, ut ad publica peccata coarctari, sine temeritate, non possit; cum iidem Ministri, in absolutione Christi nomine pronuntianda expressa mandati sequantur verba, ab ipso Christo, cujus vice constituti Judices sunt, judicium censetur exerceri. Ille pœnitentem invisibilis Pontifex interius absolvit, dum externo Sacerdos ministerio fungitur.

Quod judicium cum sit licentiæ fratrum necessarium, monitorum prudentium fons uberrimus, efficacissimum peccata dolentibus solarium, quando non generatim tantum eis, ut a Calvinianis fieri Ministris solet, data veniâ denuntiatur, sed revera autoritate Christi causa speciatim excussa, & plene cognita absolvuntur: credere non possumus

sumus tot ab Adversariis considerari commoda posse, quin eorum jacturam desiderent, ejusque reformationis eos pudeat, qua tam salubris usus, ac sanctus antiquatus est.

Cum Extremæ unctioni juxta B. Jacobi testimonium, expressam remittendorum peccatorum levandorumque corporis agritudinum promissionem Spiritus sanctus adjuverit, nihil sacro illi ritui deest, ut vere Sacramentum sit. Tantum observandum juxta Concilii Tridentini doctrinam, animo magis, quam corpore juvari agrotum; cumque legis Evangelicæ ea ratio sit, ut semper in ea spiritualia bona maxime animis proponantur, illa nobis esse ex hac sacra unctione absolute expectanda, bene modo affecti sumus.

At vero valetudinis levamen ita tantum conceditur, si ad æternam salutem proficit, idque efficitur juxta occultissimas divinæ providentiæ rationes, variumque in fidelibus præparationis & fidei modum.

Qui novam a Christo datam esse attenderit Matrimonio formam, cum ad duos ita sanctam illam societatem restrinxit, ut nulla ratione dissolvi possit, ac præterea viderit, insolubile illud vinculum æternæ Christi cum Ecclesia signum conjunctionis esse: Haud ægre

Extrema unctio.

Jac. 5. 14.

Sess. 14.

c. 2. de

sac. Extr. unct.

Matrimonium.

Matth. 19.

vers. 5.

Ephes. 5.

vers. 32.

intelliget, fidelium Matrimonium, Spiritu sancto divinaque gratia comitante, copulari, Deumque benignitatis collaudabit, qua nostræ ita voluerit natiuitatis originem consecrare.

Ordo. Tanta tamque præsens Spiritus sancti virtus, divinaque infusio gratiæ, eam conitatur manuum impositionem, qua Sacrorum Ministri fiunt, ut merito debeat ille ritus inter Sacramenta censeri.

1. Tim. 4.

2. Tim. 1.

Conf. fidei Art. 35. Atque etiam Adversarios, fatendum est, eo numero non plane eximere Ministrorum consecrationem, sed tantum ab his Sacramentis secernere, quæ toti sunt Ecclesiæ communia.

X. Ad disputationem de Eucharistia tandem aliquando pervenimus, in qua nostram fufius exponere doctrinam erit necesse, ita tamen, ut a præscriptis finibus longius non recedamus.

Ecclesiæ doctrina de vera corporis & sang. Christi in Eucharist. præsentia; & ut illa verba intelligat: Hoc est Corpus meum. Christi corpus & sanguinem vere in hoc Sacramento præsentem adesse, iis verbis, quibus institutum est, firmissime adstruitur, quæ quidem verba ita accipimus, ut sonant; nec magis a nobis quærendum est, cur literali ac proprio inhæreamus sensui, quam a viatore, cur regiam sequatur viam.

Illorum est, qui ad tropos figurasque confugiunt, semitasque carpunt devias, facti rationem reddere. Nos, qui nihil in his Christi verbis deprehendimus, cur

cur alieno ea sensu opus sit accipere, eo ipso justam nobis esse putamus causam, cur nativum apertumque teneamus. At longe etiam firmiter ei sententiae adhaerescimus, cum Christi consilium in hoc Sacramento attendimus. Id autem, quam planissime potero, aperiam, his innixus fundamentis, quae ab Adversariis rejici posse non putem.

Ago igitur his Servatoris verbis: *Accipite & comedite, hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur*, id demonstrari: ut prisci Judaei non spiritu tantum caesarum pro se hostiarum oblationi communicabant, sed maectatis re ipsa carnibus vescerentur, quod signum ipsis erat, oblationis eos esse participes: ita Christum, cum se nostram ipse victimam fecerit, ejus sacrificii carnem a nobis re ipsa comedi voluisse, ut unicuique nostrum sanctissimae carnis vera communicatio, & pro nobis acceptam illam, & pro nobis immolatam perpetuo testaretur.

Immolatam pro peccatis hostiam comedere Judaeis prohibuerat Deus, quo veram scelerum expiationem, nec lege, nec animantium sanguine fieri doceret: eaque prohibitionem populus universus quodam veluti interdicto tenebatur, ne remissionis peccatorum re ipsa posset esse particeps. Contra corpus Christi, veram scilicet hostiam, pro peccatis

im-

immolatam, necesse erat a fidelibus manducari, ut impletam in Novo Testamento peccatorum remissionem eo manducando intelligerent.

Sanguinis etiam esu judaico populo interdicebat Deus, cujus ea prohibitionis imprimis erat ratio, *quod sanguis nobis datus sit, ut super altare in eo expiemus pro animabus nostris.* Contra Servator suum ideo bibendum propinat sanguinem, *quod effundatur in remissionem peccatorum.*

Matt. 26. vers. 28. Tam igitur vere ac realiter in sacris mensis carnem Christi sanguinemque sumimus, quam vere in novo Fœdere confertur gratia, expiantur peccata, Christi que sacrificio participamus.

Cum tamen & fidem exercere nostram veller, & simul facere, ne a suæ carnis esca, sanguinisque portione abhorreamus, si propria specie sumenda essent, ea nobis aliena specie involuta præberi æquum erat. Quibus rationibus si eo Christus adductus est, ut nostræ nobis carnem hostiæ, alio quam Judæis modo, comedendam daret, non propterea debuit de veritate quidquam aut substantia detrudere.

Patet igitur Christum, quo veteres impleteret figuras, nosque in veram oblatæ pro peccato nostro victimæ possessionem induceret, suam nobis reipsa

COR-

corpus, suumque sanguinem dare voluisse: quod adeo manifestum, ut Adversarii quoque nobiscum in eo sentire, videri velint, cum id nobis ingerere non desinant, se quidem non negare in Eucharistia corporis & sanguinis Christi veritatem, aut utriusque veram communicationem. Id vero, quo sensu dicant, postea expendemus; eorum enim placita post expositam Ecclesie doctrinam explicanda putamus. Interim si verborum Christi: *Hoc est Corpus meum*, tanta simplicitas vel ipsos adduxit, ut faterentur, Servatorem nostrum, cum ea verba protulit, id in mente habuisse, ut suam nobis carnem vere ac re ipsa traderet, mirari profecto non debent, quod eo intellecto Christi consilio, ad veritatem ipsam, non autem ad figuram, aut tropos omnia referamus.

Cum enim Christus alias tam diligens in iis exponendis, quæ parabolis & figuris involuta docuisset, nihil hic explicandæ mentis causa dixerit, nativè ipsum sensui verba reliquissè constat. Scio equidem Adversarios affirmare rem per se satis ipsam loqui: manifestum est enim, inquiunt, quæ Christus præbet, panem tantum & vinum esse. At evanescit illa argumentatio, cum attendimus eum loqui, cujus autoritas sensibus præster, cujus potentia naturæ do-

dominetur universa. Sane Filio Dei tam promptum fuit efficere, ut suum ipsius corpus in Eucharistia sisteretur, *Hoc est Corpus meum* dicendo, quam efficere, ut mulier ab infirmitate dimitteretur his vocibus: *Mulier dimissa es ab infirmitate tua.* Aut vitam adolescenti servare, dum respondet Patri, *Filius tuus vivit*; aut præstare denique, ut paralytico vere peccata dimittantur, his verbis proferendis: *Remittuntur tibi peccata tua.*

Luc. 13.

vers. 12.

Joan. 4.

vers. 50.

Matth. 9.

vers. 2.

Cum igitur nobis non sit laborandum, qua sit ratione, quod ait, effecturus, idcirco ejus verbis præcise inhaeremus. Nam qui, quodcumque vult, continuo facit, is profecto verbis, quod dicit operatur, faciliusque omnino Dei verbo fuit naturæ leges infringere, quo ipsius dictis sua constaret veritas, quam nos alienis interpretationibus, quibus omnes sermonis evertuntur leges, mentem accommodare.

Atque illæ quidem sermonis leges docent, eam signorum esse vim, ut quæ signa sic se habent, ut ipsius rei naturaliter quodammodo referant effigiem, eamque subjiciant oculis, ea ejusdem nomen rei sortiuntur, cum illius speciem ex sese, ac necessario in mentem revocent. Signis quoque arbitrariis, quæque ab instituto pendent, idem quoque

que convenit, certis licet præscriptionibus, si jam usu recepta, hominum mentibus ipsa consuetudine penitus sunt insita.

Quod autem signum ex sese nullatenus ad rem referatur, ut fragmentum panis hominis corpori designando accommodatum, id ita afferri in medium, ut statim ipsi signo, nulla expositione adhibita, nulla conventionem facta, nomen rei tribuatur, quod in cœna fecit Christus; id vero ejusmodi est, ut nullo usquam in Scripturis, ne dicam in omni hominum sermone, exemplo comprobetur.

Neque etiam Calviniani tropico illi sensui, quem Christi verbis affixerunt, ita immorantur, quin agnoscant, simul ipsius mentem fuisse, ut verissime atque optimo jure carnem nobis suam sanguinemque præberet.

Jam vero exposita Ecclesiæ doctrina XI.
de his verbis: *Hoc est Corpus meum*, non *Expositio* est omittendum quid de illis sentiat, horum quæ Christus subjunxit: *Hoc facite in verborum: meam commemorationem.* Ac primum *Hoc facite* non est dubium, quin Christus id agat, in *meam* ut mortem, quam pro nobis pertulit, *commemoro* in mysterio memoria recolamus, *moratione* docente Apostolo, atque ex his verbis *nem.* inferente, nos hoc Sacramento perci- *Luc. 22.* piendo, *mortem Domini annuntiare.* Non *vers. 19.* est

1. Cor. 11. est autem existimandum, illa dominicæ
 vers. 24. mortis recordatione, veram corporis
 1. Cor. 11. ipsius præsentiam excludi. Imo, qui
 vers. 26. ea perpexerit, quæ modo a nobis
 enarrata sunt, is manifeste intelliget,
 præsentia reali commemorationem il-
 lam inniti. Ut enim Judæi, cum pa-
 cificis vescerentur hostiis, immolatas
 pro se illas meminerant, sic nos cum
 Christi, victimæ scilicet nostræ, carnem
 comedimus, mortuum illum pro no-
 bis debemus recordari. Illa igitur ip-
 sissima caro, cum a fidelibus manduca-
 tur, in animis nostris non tantum im-
 molationis memoriam renovat; sed
 etiam confirmat veritatem: adeoque
 injuncta nobis a Christo commemora-
 tio carnis ipsius præsentiam non exclu-
 dit, ut contra suavis illa Domini pro
 nobis immolati recordatio eo potissi-
 mum excitetur, quod in sacra mensa
 hujus sacrificii, caro revera sumenda sit,
 cum fieri nequeat, ut eum obliviscamur
 suum pro nobis corpus in sacrificium
 obtulisse, a quo illam nobis comeden-
 dam præberi victimam quotidie videa-
 mus.

Itane vero Christiani homines eo co-
 lore, quasi velint passionis dominicæ
 memoriam in cœna celebrare, tam piæ
 commemorationi, quod habet effica-
 cissimum dulcissimumque, detrahent?
 Nunquamne perpenderent, non id præ-

cepisse Christum, ut ejus meminerimus tantum, sed ut carnem manducando sanguinemque bibendo meminerimus? Series ipsa pensetur, visque verborum non id modo dicit, quod intelligere Calviniani videntur, panem Eucharistiæ, vinumque sui nobis corporis sui-que sanguinis memoriale quoddam ac monumentum futurum; sed monet, ut id agendo, quod præcipit, hoc est, corpore ejus ac sanguine sumendo, ipsius meminerimus. Nam quid aliud poterat efficacius invenire, quo sui memoriam commendaret, nostrisque animis penitus infingeret? Si liberos tam suavis subit patris ac paternæ charitatis recordatio, cum ad tumulum accedunt, quo conditum ejus corpus sit: quam præfens in nobis memoria debet, quam ardens charitas excitari, cum sub involucris sacris, mysticoque illo, ut ita dicam, sepulcro, ipsissimam Christi pro nobis immolati carnem, vivam illam carnem, atque vivificam tenemus, ac sacrum cruorem amore, quo fusus est, adhuc fervidum, spiritus denique & gratiæ plenum? Sin pergant Adversarii negare, eum, qui sui nos meminisse jubeat, suam vere nobis substantiam præbere, rogandi tandem erunt, ut secum ipsi consentiant.

Veram in Eucharistia Christi substantiam vere communicari, neque ipsi diffi-

diffidentur; si loquantur serio, si ea doctrina mera ludificatio non est, nobiscum affirmant necesse est, non omnem recordatione præsentiam excludi, sed eam tantum, qua sensus afficiantur. Id nos quoque dicimus, qui ut adesse Christum, ita non adesse præsentem sensibus, ultro profiteamur.

Sin autem ulterius quærat, cur nobis non sit satis, Christum Eucharistiæ adesse per fidem, quem a sensibus abesse longissime, vel ipsi fateamur: & respondere facile est & sermonis ambiguitatem diluere. Aliud est Christum nobis per fidem præsentem adesse, aliud, quod præsens sit, per fidem nos cognoscere. Prior illa oratio denotat non adesse revera Christum; sed morali tantum, ut ajunt, præsentia: posterior vero quam certa ac vera fides est, tam certam ac veram prædicat esse præsentiam. Illa ergo præsentia tam vera per fidem semel cognita *Justo, qui ex fide vivit*, plenissime sufficit, ut ejus intimi permoveantur sensus, fiantque ea omnia, quæ modo memorata sunt.

XII. Verum ut omnes semel, quibus uti *Calvinianorum doctrina de vera præsentia expositio.* Calviniani solent, ambiguitates tollantur, simulque appareat, quatenus ad nos accesserint, licet solam Ecclesiæ doctrinam enarrandam susceperim, utile tamen erit eorum hic sententiæ exposi-

*Habac. 2.
4.*

positionem adjungere. Partes habet ipsorum doctrina duas. Altera nil nisi corporis ac sanguinis figuram; altera nil nisi rem ipsam, hoc est, corpus & sanguinem, eorumque substantiam sanatur. Jam utramque ordine partem inspiciamus.

Principio inutile ajunt esse ingens illud veræ præsentia, quod admittimus, miraculum: Christum pro nobis mortuum ad nostram sufficere salutem; hujus nobis sacrificii virtutem satis per fidem communisari, satisque nos per verbum Dei, de hac fieri communicatione certiores: quod si sensibilibus & conspicuis signis id verbum confirmandum sit, & quasi vestiendum, quo magis hæreat animo, pura nobis symbola, qualis aqua Baptismi, sufficere; ut Christi corpus sanguinemque cælo deducere necesse non sit.

Nihil hac explicanda Dominicæ cœnæ ratione videretur esse facilius: ipsa tamen illa Adversariis sufficere debere visa non est. Sciunt ejusmodi commentis abductos Socinianos magnum Incarnationis miraculum negasse. Poterat nos Deus, inquit hæretici omnes, sine rot ambagibus servare; culpas nobis modo condonaret, doceretque nos, quod abunde poterat, eum id quod ad doctrinam, tum id quod ad mores

D

per-

pertinet; viri cujusdam Spiritu sancto
 pleni & verbis & exemplis: nec eum
 propterea Deum efficere optis haberet.
 At ejusmodi argumentorum Calviniani
 nobiscum infirmitatem agnoscere, quæ
 in eo apparet, primum quod nostrum
 non sit mysteria aut negare, aut asse-
 rere, prout ad nostram nobis salutem
 utilia, vel inutilia videantur. Arcanas
 Deus mysteriorum rationes solus novit.
 Nostrum est omni ope eniti, ut ea no-
 bis utilia ac salutaria fiant, quod pro-
 fecto præstabimus, si talia credimus,
 qualia proponuntur, ac divina benefi-
 cia eo arripiamus animo, quo præben-
 tur. Deinde ommissa illa, de qua tam
 prolixè in scholis suis Calviniani dispu-
 tant inani quæstione, an alia nos via
 Deus posset quam sui incarnatione Filii,
 ac morte servare; e sacris litteris acce-
 pisse fas est, id egisse Dei Filium, ut
 suam nobis charitatem testatam relin-
 queret his rebus effectis, quæ mentem
 nostram, ac vim omnem humanæ co-
 gitationis exsuperent, ea nempe chari-
 tas impulit, ut homo fieret, seque no-
 bis tam arcte conjungeret: ea chari-
 tate adductus est, ut quam vere corpus
 humanum suscepit, tam vere pro no-
 bis immolaret. Cohærent illa consilia
 omnia; ubique sibi constat effusa illa
 charitas mira omnia spirans atque per-
 ficiens. Quare cum Christo videbitur
 quam

quam suis omnibus generatim benignitatem, eandem experiendam præbere singulis, seque totum unicuique partiundum dare, non deerunt profecto artes, quibus amorem expleat tam vera sui communicatione, quam vera sunt cætera, quæ jam inde a suæ incarnationis exordio pro nostra salute gessit. Nil igitur mirum, si amore victus unicuique nostrum carnis suæ ac sanguinis substantiam dederit. Nimirum id agebat, uti animis nostris ingereret altius ea se nostri gratia volentem & suscepisse, & in sacrificium obtulisse. Priora beneficia posterioribus fidem faciunt; ipsa rerum series, ipse mysteriorum ordo a nobis postulat, ut certa fide omnia complectamur, nec porro hæsitare sinit expressa ipsius oratio.

Et quidem Adversarij pervidere Christianos, Dei se tam vere nobis communicantis beneficiis, charitativæ assuetos, nunquam acquieturos, si nudas tantum figuras, nuda sacri corporis sanguinisque signa in Eucharistia celebranda audirent: quare nolunt eo nomine accusari, quod ipsam Christi substantiam vere communicari negent. Imo perinde ac nos asserunt Christum in sacra cæna propriæ substantiæ nos partici- *Cat. dim.*
 picipes facere, eundem nos alere & vivifi- *53. Conf.*
 care corporis sui sanguinisque substantia; fidei art.

cumque existiment satis futurum non fuisse, si aliquo signo testificaretur, ad nos pertinere sacrificium, quod obrulit, ejusque virtutem, perspicue confirmant Servatoris corpore in cœna nobis dato, ea de communicatione nos fieri certiores. Verum illa verba ut sunt plane illustria, ita nobis postea diligentissime expendenda venient.

Cat. dim.
42.

Habemus interim in Eucharistia corpus sanguinemque Christi re ipsa præsentia, vel ipsis fatentibus Calvinianis, quod enim *secundum suam* propriam substantiam communicatur, id præsens adsit, re ipsa necesse est. Nec me fugit, hanc ab ipsis ita communicationem exponi, ut spiritu dicant fieri & per fidem; sed non minus quoque apud ipsos certum est revera fieri. Cum autem fieri nequeat, ut corpus quod spiritu tantum ac per fidem communicetur idem intelligatur revera, & secundum propriam communicari substantiam, neque item fieri poterat, ut utramque partem tam dissidentis doctrinæ pariter tuerentur, coactique sunt duo quædam ponere, quæ nisi revocata doctrina Catholica constare non possint.

Primum est, Christum nobis in Eucharistia certo quodam modo dari, qui neque Baptismo, neque Evangelii prædicationi conveniat, quique ejus mysterii

sterii omnino sit proprius. Quæ ex hoc sequantur placito, jam videbimus: videamus prius ut a Calvinianis concedatur.

Nullius hic Authoris privati testimonium adducam; sed ipsissima Catechismi verba quo loco exponit, quæ ad cœnam pertinent. Ibi disertis verbis ait, non solum vere nobis in cœna Christum dari & quoad propriam ipsius *Catechif. substantiam*; sed licet nobis vere & per *Dim. 53. Baptismum & per Evangelium communice-* *Dim. 52.* tur, tamen ex parte tantum ibi & non plene communicari. Ergo in cœna plene & non ex parte datur.

Ex parte quid, an plene accipiatur, mirum quantum interest. Quare si alibi Christus semper ex parte tantum, in cœna plene recipiatur; Sequitur Adversariis consentientibus, atque ultro præeuntibus, quarendam in cœna eam participandi rationem, quæ ita sit ejus Sacramenti propria, ut neque baptismo, neque prædicationi conveniat. At simul id quoque sequitur participacionem illam a sola fide non pendere; cum fides in omnes omnino Christiani hominis actus diffusa & in prædicatione & in baptismo æque ac in cœna reperiatur. Et vero observatu dignum est, quantumvis Calviniani Baptismum & Evangelii prædicationem cœnæ do-

minicæ æquaverint, eo scilicet quod Christus in hisce actionibus vere eomunicetur, ausos tamen non fuisse in Catechismo dicere eundem nobis Christum, quoad propriam substantiam in Baptismo & in prædicatione dari, quod de cœna dicere minime dubitarunt.

Intellexere ergo nisi cœnæ tribueretur Christi possidendi certus quidam modus, qui hujus Sacramenti peculiaris esset, omnino non constare mysterii rationem: neque porro, ut id fiat, adduci posse fidem, quæ omnibus Christiani hominis actibus sit communis. Jam vero peculiarem illum Christi in sacra cœna possidendi modum adeo verum & realem esse oportet, ut fatentibus Adversariis fideli populo propriam corporis Christi sanguinisque substantiam præbeat. Quare ex ipsorum doctrina omnino concludendum est, esse aliquem in Eucharistia verum corporis Christi sanguinisque reipsa percipiendi modum, qui per fidem non fiat: quod Catholica doctrina docet, atque id primum est placitum a Calvinianis ultro concessum.

Alterum sumitur ex ejusdem Catechismi modo à me allegati sequentibus verbis, quo loco docetur: *Corpus Domini Jesu in quantum semel oblatum est in sacrificium, ut nos Deo reconciliaret, nobis*
nunc

nunc dari, ut certiores nos faciat, nos illius esse reconciliationis participes.

Si quis his vocibus sensus inest: si non illæ sonitus inanis sunt vanumque ludibrium, id profecto significant, non nudum nobis a Christo symbolum, sed proprium corpus dari, quo certiores nos reddat oblatis ab ipso sacrificii, ibique cum genere humano reconciliatæ amicitia nos esse participes. Quod si dominici corporis perceptio fructum mortis ipsius nos participare confirmat, participationem fructus a perceptione corporis distingui necesse est, cum alterius altera pignus sit. Jam si coguntur Adversarii participationem dominici corporis a participatione fructus per mortem ejus allati in cœna distinguere, merito affirmaverim, distinguendam quoque ipsis esse divini participationem corporis ab illa omni participatione, quæ spiritu fit per fidem. Neque enim unquam illa posterior participandi ratio duos illis exhibebit actus distinctos, quorum altero dominicum corpus, altero sacrificii dominici fructum percipiant; cum intelligere nemo queat, quid intersit inter hæc duo: *corpore Christi participare per fidem, & fructui mortis Christi participare per fidem.* Necesse igitur est agnoscant, præter eam communionem, qua spiritualiter

corpori Christi, unaque spiritui, fracta mortis ejus percepto, sociamur, aliam omnino eamque realem, atque verissimam ejusdem corporis communionem esse, qua velut certo pignore de priore illa securi simus, modo perverſis affectibus tantum non avertamus beneficium. Hæc necessario includuntur his placitis, de quibus consentiunt; nec illa unquam ulla vel minimum probabili ratione expedient, nisi ad Ecclesiæ sententiam revertantur.

Quis hisce moveri non sentiat? Quis non admiretur vim illam occultam veritatis? Quæcunque ex concessis placitis consequuntur, ea omnia in Ecclesiæ Catholicæ sententia illustrem intellectum habent; Catholici vel minime docti nullo negotio capiunt eam nobis in Eucharistia cum Christo communionem esse, quæ neque in Baptismo, neque in Evangelii prædicatione reperiri queat. Idem facile intelligunt, Christi corpus nobis ideo dari sacri pignoris vice, quo ejus sacrificio crucique sociari nos certe sciamus. Duos illos tam necessario distinguendos Christo nos conjungendi modos perspicue distinguunt; alterum quo veram ipsius carnem ore; alterum quo spiritum mente percipiamus: quorum prior nobis ita detur, ut certum sit posterioris
pig-

pignus. Quæ cum Adversarii neque diffiteri, neque ulla ratione expedire possint, fatendum est profecto eo errando deductos, ut a se necessario ipsi dissentiant.

Equidem sæpe miratus sum planiori eos via suam non exposuisse doctrinam. Quid ni pergerent remotis tot ambagibus dicere, Christum sui pro nobis factam sanguinis effusionem ita adumbrare voluisse, ut duo corporis sanguinisque distincta signa daret: eum porro his signis rei ipsius nomen tribuere voluisse, atque ea sacra signa loco esse pignoris; quo certiores simus mortis dominicæ gratiam nobis communicatam, sacrique nos corporis & sanguinis virtute spiritualiter refici. Postquam tanto molimine conati essent id confirmare argumentis, signa rei ipsius accipere nomen, ideoque corporis signum corpus dici potuisse, ibi consistere neque ulterius progredi, ipsa propositæ doctrinæ series ex sese compellebat. Ut enim illa signa suam haberent efficaciam, plane sufficiebat redemptionis gratiam illis esse conjunctam, aut si malint confirmatam. Non erat cur tam anxie docere niterentur, fideles singulos ipsum Christi corpus accipere, ut ipsis constaret crucis communicatam gratiam. Nam in aqua
Bap-

Baptismi dato signo sanguinis, quo omnes abluimur, nihil ultra desideraverant; nec venerat in mentem, ipsam nos ibi dominici sanguinis accipere substantiam, quo ipse in nos virtutem explicari constet. Sane in Eucharistiæ negotio si eandem iniissent viam, esset eorum expeditior doctrina. At non licet iis, qui nova excogitant, quæcunque volunt dicere. Infixa quædam offendunt firmaque axiomata, quibus arctati inventa sua inflectere ac detorquere compelluntur. Dei Filiique unici nomen Servatori non tribuere pervoluissent. Ariani haud sponte Nestoriani in Christo admittebant, nescio quam illam, quam in eorum scriptis legimus personæ unitatem.

Pelagiani quam audacter peccatum originis negabant, tam libenter Baptismum parvulis in remissionem peccatorum dandum negassent. Ea se via ab iis argumentis expedissent, quæ inde Catholici ad probandum originale peccatum validissima atque invictissima deducebant. Verum, ut modo dixi, non audent omnia evertere, qui res jam constitutas nacti sua ac nova inducere tentant. Fateantur sincere Calviniani, quod res est; ita erant comparati, ut corpus Christi, figura tantum Eucharistiæ inesse solumque ipse spiritum

re ipsa percipi libentissime agnoscerent; illa autem magnifica verba nempe ipsius participationem substantiæ, ac tota alia, quæ veram denotant præsentiam, quæque ipsos nil nisi impediunt, omittent. Satis ex animi sui sententia fecissent, si nullam in cœna aliam cum Christo communionem essent confessi, quam quæ in prædicatione Baptismoque reperitur; nec profecto dixissent, uti dixisse vidimus, plene in cœna Christum, alibi ex parte tantum percipi. At quamvis eo sua sponte ferentur, vis verborum repugnabat. Cum enim verbis tam disertis Christus dixisset: *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus*, quod nec ullo unquam alio tempore dixit, nec de ullâ unquam alia re; quis omnibus Christiani hominis actibus communicare auderet, quod certo cuiusdam Sacramento expressa ejus adjungit oratio? Deinde divinorum omnis ordo consiliorum, mysteriorum, doctrinæque series, Christi in cœna propositum ipsaque usurpata ab eo verba, & quam natura sua fidelium mentibus speciem imprimunt, omnia nil nisi rem veritatemque clamant. Quare Adversarios oportuit ejusmodi voces excogitare, quarum saltem sonus confusam aliquam rei illius veritatisque speciem adumbraret. Qui vel fidei omnino ut Catholicæ, vel ut infidelis humanæ omnino

rationi inhaerent, ii seriem quandam possunt, æquabilemque doctrinæ ordinem constituere. At qui mistum quid ex utraque constare quærunt, ii necesse est præter institutum multa dicant, in easque opiniones se inducant, quæ, cum nihil habeant aptum, atque connexum, suam falsitatem ipsa secum repugnantia apertissime prodant.

Id ergo nostris accidit Reformatis, permittente Deo, quo facilius ad Ecclesiam Catholicam redirent. Cum enim sua docti experientia perspiciant, nostris omnino utendum esse verbis; si vera loqui velint, quin statim animadvertunt nobiscum sentiendum ei, qui verum recte velit intelligere! Si tot sententias in suæ fidei expositione deprehendant, quibus suus sensus non nisi in nostra doctrina constet: non id sufficit, ut veritatem non nisi apud nos integram esse fateantur? Illæ denique avulsæ a doctrina Catholica particulae, quæ hic illic in eorum Catechesi apparent, suo restitui corpori, ut ita dicam, postulantes, nonne eo compellunt, ut plenam absolutamque Eucharistiæ exponendæ rationem in Ecclesiæ communionem requirant? Eo devenirent profecto, ni eorum fidem sensibus nimis obnoxiam humanæ ratiocinationes impedirent. Verum postquam docuimus,

quem

quem ex doctrina sua expositione fructum capere debeant nostram porro enarrare pergamus.

Quandoquidem, uti dictum est, convenientissimum fuit hoc fidei mysterium occultum esse sensibus: nihil in Eucharistico pane vinoque mutatum oportuit, quod quidem ad illos attineret. Quare cum easdem ac prius in hoc Sacramento percipiamus species, eadem ac prius effecta experiamur, nil mirum est ei panis vini que nomen certo quodam sensu aliquando tribui. Fides interim, ejus qui omnia, quaecumque vult, facit, attendens verbis, ab iisque suspensa nullam hic substantiam agnoscit aliam, quam quæ iisdem illis verbis designatur, hoc est verum corpus Christi, verumque sanguinem, in quæ panis & vinum mutata sint; eaque dicitur Transsubstantiatio.

Cæterum ejus rei veritas, quam interiorius Eucharistia continet, nil facit, quo minus signum quoque ipsa sit, in eo quod exteriorius habet, & sensibus obivium: At signum ejusmodi, quod rem adeo non excludat, ut secum necessario importet. Etenim hæc oratio, *Hoc est Corpus meum*, ad electam a Christo materiam prolata signum nobis certissimum est, ipsum adesse re ipsa præsentem: resque licet nostris semper eadem

XIII.

De Trans-

substan-

tiatione &

adoratione

& quo

sensu Eu-

charistia

signum sit.

sen-

sensibus appareant, aliter de iis animus
 judicat, quam suprema non interce-
 dente autoritate judicaret: Cum igitur
 alias certæ quædam species, & certæ
 series motionum, quæ natura sua cor-
 pus nostrum afficiunt, panis nobis vi-
 nique soleant designare substantiam,
 facit ejus, cui credimus, autoritas, ut
 aliam nobis jam illæ ipsæ species adesse
 substantiam demonstrant. Ei enim au-
 res mentemque præbemus, qui ait, id,
 quod accipimus & manducamus, cor-
 pus ipsius esse; cujus ea vis orationis
 est, ut nos ad substantiam panis exter-
 nas illas species referre prohibeat, co-
 gatque ad præsens Christi corpus re-
 ferre. Ejus ergo rei tam divinæ, tam-
 que adorandæ, cum certa præsentia
 nobis hoc signo ostendatur, totos nos
 convertimus ad eam adorandam, nec de
 eò cultu quidquam ambigimus.

Huic vero de adoratione quæstioni
 ideo non immoror, quod ex Adver-
 sariis doctissimi quique & prudentissimi
 dudum id nobis concesserint, efficere
 Christi in Eucharistia præsentiam, ut ibi
 ab iis, quibus id persuasum sit, merito
 adoretur.

Cæterum cum nobis semel comper-
 tum sit potentissima, atque efficacissima
 Christi oratione id effici omne, quod
 illa enuntiat, jure credimus, statim
 illam

illam atque prolata est, suum in cœna effectum fortitam esse; adeoque quod est consecrarium, veram corporis præsentiam ante manducationem agnoscimus.

Quibus positis, quod in Eucharistia XIV.
agnoscimus Sacrificium, nullam peculiarem *Sacrificii*
habet dubitationem. *in Missa.*

Duos in hoc mysterio observavimus actus nihilo distinctos minus, quod invicem referantur. Alterum consecrationem, qua panis & vinum in corpus & sanguinem mutantur, alterum manducationem, qua participantur.

In consecratione mystice separantur corpus & sanguis, quod Christus seorsim dixerit: *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus*: quibus verbis violentæ ab ipso toleratæ mortis, viva & efficax expressio continetur.

Horum itaque vi verborum, signis mortem ipsius exhibentibus indutus Christus, in sacra mensa collocatur: id nempe efficit consecratio; qui religiosus actus ejus, quæ in Deo est, in omnem creaturam ac speciatim in humanum genus summæ atque infinitæ potestatis professionem importat: cum in eo præsens Christus suæ ad crucis usque mortem obedientiæ memoriam innovet quodammodo, reddatque perpetuam;
nihil

nihil ut illi desit, quo minus vere sit sacrificium.

Dubitari autem non potest, quin actus ille, ut a manducatione distinguitur, acceptus Deo sit, cumque ad nos benigniore vultu respiciendos inclinet; cum ei spontaneam a dilecto Filio pro peccatoribus toleratam mortem ob oculos reponat, aut ipsum potius Filium ejusdem, qua placatus est Pater, mortis signis velatum.

Hebr. 9.
24.

Solanī Christi assistentis præsentiam, nemo Christianus non fatebitur, efficacissimam esse apud Deum pro humano omni genere intercedendi rationem, juxta id, quod Apostolus ait: Christum apparere Dei vultui pro nobis. Cum ergo sacræ mensæ in hac mortis imagine assistentem, atque apparentem Deo pro nobis intercedere credimus, Patrique mortem, quam pro sua tulit Ecclesia perpetuo exhibere.

Eo sensu dicimus Christum se Deo pro nobis in Eucharistia offerre. Non aliter putamus oblatione illa fieri, quam ut magis magisque nobis propitiū sit Deus, ideoque propitiatoriam vocamus.

Et quidem cum attendimus, quid in hoc mysterio Christus operetur, eumque sacræ mensæ cum his mortis signis reip̄a præsentem fidei oculo contue-

mur:

mur: ipsi ita presenti pio nos affectu
 conjungimus; ipsum Deo ut hostiam
 nostram unicam, unicumque per san-
 guinem suum propitiatorem offerimus,
 nihil nos habere protestati, quod of-
 feramus Deo præter Christum, mortis-
 que Christi dignitatem infinitam. Pre-
 ces ergo omnes nostras divina hac ob-
 latione consecramus, Christumque Deo
 offerentes, nos simul tantæ Majestati in
 ipso, & per ipsum, ut vivas hostias
 offerre discimus.

Hoc illud est Christianorum sacrifi-
 cium a prisco sacrificandi ritu in lege
 præscripto longe remotissimum, spiri-
 tuale sacrificium novo quidem dignum
 fœdere; in quo præsens victima sola
 fide conspicitur, in quo gladius verbum
 est corpus & sanguinem mystice divi-
 dens; quo proinde sanguis non nisi my-
 sterio funditur, nec nisi imagine mors
 intercedit: tamen sacrificium, quo Chri-
 stus contineatur verissime, Deoque sub
 hac mortis specie offeratur. At idem
 commemorationis sacrificium, quod
 adeo nos a crucis sacrificio (ut obji-
 ciunt) non separat, ut contra adjungat
 penitus, cum & ad id referatur totum,
 & ea una ratione consistat, & inde de-
 nique, quidquid habet virtutis, tan-
 quam ex fonte ducat.

Et vero est Ecclesiæ Catholicæ ex-
 pressa

E

pressa

Sess. 22.
c. 1.

pressa in Concilio Tridentino doctrina, quod sacrificium istud ideo tantum docet institutum esse, ut illud semel in cruce peragendum representaret; ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur peccatorum applicaretur. Itaque Ecclesia nedum crucis sacrificio deesse aliquid sentiat, illud adeo perfectum credit, pleneque sufficiens, nihil ut postea fiat, quod non ad ejus memoriam recolendam, applicandamque virtutem ex sua institutione pertineat.

Sic agnoscit Ecclesia meritum omne redemptionis humanæ in Christi morte positum: exque his omnibus, quæ a nobis exposita sunt, intellectum oportuit, cum Deo in divini celebratione Sacramenti dicimus: *Offerimus tibi Hostiam sanctam*; non id ea oblatione nos agere, ut iterum salutis nostræ pretium, aut solvamus, aut offeramus, sed ut præsentis Christi merita, infinitumque illud pretium, quod pro nobis semel in cruce persolvit, apud Deum interponamus.

Sane Calviniani Christum offendi non putant, cum eum ut fidei præsentem offerunt: sin & re præsentem adesse crederent, quid esset, cur etiam ut re præsentem ipsum offerre, vererentur?

Ita-

Itaque concertationem omnem, si bona fide ageretur, ad solam redigi de presentia controversiam oporteret.

Quæ cum ita sint, evanescere illa omnia deberent, quæ sibi de sacrificio nostro Calviniani falso fingunt. Agnoscere debuissent, non eam Catholicorum esse mentem, ut novam sibi propitiationem quærant, qua de integro placetur Deus, velut ipsi non esset crucis sacrificio satisfactum; aut qua supplementi aliquid salutis nostræ pretio velut imperfecto adjiciatur. Nullus his omnibus in doctrina nostra locus est; cum hic omnia intercessionis applicationisque ritu, ea, quæ modo exposita est, ratione peraguntur.

His expositis, grandia illa, quæ ex XV.
Epistola ad Hebræos in nos desumuntur, Epistola
objecta, adeoque venditantur, ad He-
rum videbuntur esse probabilia. bræos. Ac
frustra inelamant ex Apostoli sententiâ a nobis evacuari crucis sacrificium; sed cum duas invicem sententias non pugnare nullo firmiori argumento cognosci possit, quam si utraque exposita liquido pateat, nullam alterius partem ulli alterius parti repugnare: doctrinam Epistolæ ad Hebræos hoc loco mihi puro summam proponendam.

Apostoli in ea Epistola consilium est, nos ut doceat, non potuisse peccato-

rem sibi debitam mortem effugere, nisi aliquem suo loco submitteret, qui pro se moreretur: jam quamdiu nil nisi cæsas pecudes sua vice homines subjecerint, nihil aliud suis sacris effecisse, quam ut se mortem mereri profiterentur palam: cumque tam iniqua permutatione, pecudis scilicet cum homine, nullo modo posset justissimo Deo satisfieri, iteratam quotidie fuisse victimarum cædem, quo nempe pecudes ita substitutas hominibus pœna morteque eximendis non sufficere certissime appareret: at postquam pro peccatoribus mori Christus voluerit; nihil fuisse, quod pro nostræ redemptionis pretio amplius repeteret Deus, cui esset spontanea dignissimæ personæ subrogatione abunde satisfactum: unde argumentando concludit Apostolus non modo nullam aliam post Christum hostiam immolendam; sed ne ipsum quidem Christum morti amplius, quam semel offerendum.

Revolvat nunc animo Lector studiosus æternæ salutis ac veritatis amans, qua ratione ex nostra sententia Christus Deo pro nobis in Eucharistia seipsum offerat; ego vero fore confido, ut nostra repetens, & cum Apostolicis componens, nihil a nobis dictum reperiat, quod aut iis repugnet, quæ modo ex Apostolo adduximus, aut Apostolicæ
argu-

argumentationis vim minuat; ut utraque dogmata nihil invicem incommodent, atque adeo nihil nobis ad summum objici possit, nisi quod Apostolus in sua ad Hebræos epistola de nostra hac doctrina conticuerit. At quicumque cogitabit, quam sapienter Deus arcana sua in variis Scripturæ libris dispensarit, ac distribuerit, non eo profecto nos adiget, ut unam ad Hebræos epistolam audiamus, eaque puremus omnia contineri, in ea præsertim materia, quæ ad epistolæ argumentum necessario non pertinebat; cum in ea id exponendum susceperit Apostolus, quam perfectum crucis sacrificium esset, non etiam quam variis modis ac ritibus a Deo institutis nobis applicari posset.

Atque, ut omnis tollatur ambiguitas, si eo sensu accipiatur offerendi vocabulum, quo in hac epistola sumitur, ut veram hostiæ mortem importet, Christum nec in Eucharistia, nec alibi jam offerri profitebimur. At cum alia sit ejusdem vocabuli latior notio in aliis Scripturæ locis, ubi sæpe dicitur offerri Deo, quod ei præsens sistitur: Ecclesia, quæ non ad solam epistolam, sed ad totum Scripturarum corpus & orationem, & doctrinam effingit, dicere non dubitat, Christum Deo se pro nobis offerre, ubicumque in Dei conspectu

pro nobis apparet, adeoque offerendi vocabulum sacrae Eucharistiæ maxime proprium iudicat; quam sane locutionem antiquis Patribus usitatissimam nemo nescit.

Jam vero, quod ajunt, qua ratione dicimus Deo se Christum offerre, ea sacrificio crucis injuriam fieri, id necogitari quidem potest nisi Scriptura omnis, ipsaque adeo, quam tanto nobis studio opponunt, epistola evertatur. Eodem enim argumento efficeretur

Heb. 10. 5. Christum, cum se Deo devoveret ingrediens mundum, ut victimarum, qua ipsi non placuerunt, locum subear, suæ in cruce devotioni injuriam facere: cum

Heb. 9. 24. apparet nunc vultui Dei pro nobis, ei detra-

Heb. 9. 26. here oblationi, qua semet per hostiam suam

Heb. 7. 25. apparuit: eundemque, cum semper interpellat pro nobis, imperfectam ostendere

Heb. 5. 7. interpellationem eam qua moriens cum clamore valido, & lacrymis intercessit.

Quæ cum absurda sint omnia, ita sentiendum est, Christum, qui se obtulit semel, quo justum Deum humilis victima placaret, se pro nobis offerre jugiter, & nunquam desistere; Sacrificium crucis eo summe perfectum esse, quod quæ præcedunt, perinde ac quæ sequuntur, omnia ad illud omnino referantur: ut antecedentia preparationem; ita consequentia consummationem ejus &

& applicationem esse: neque solvi iterum redemptionis nostræ pretium, cum primo abunde solutum sit: at id, quo nobis redemptio illa applicatur, & communicatur merito continuari: esse denique illa, quæ ut imperfecta iterantur, ab iis diligenter discernenda, quæ ut perfecta & necessaria fieri perseverant.

Jam Calvinianos etiam atque etiam obsecramus, quæ de Eucharistia diximus paululum reputent.

XVI.
Præcedentis doctrinæ consideratio.

Eo fundamento hic nixa sunt omnia, quod vere Christus ac reipsa præsens sit. De eo lis nobis a Calvinianis movetur. Nihil est, quod in nostris controversiis videatur esse gravius, cum de ipso agatur Christi præsentia: nihil quod Adversarii ducant creditu difficilius; nihil in quo tanta sit, si rem ipsam spectemus; nostra dissensio.

In plerisque aliis concertationibus, cum nos placide audiunt, difficultates complanari seque verbis sæpe magis, quam rebus, offendi deprehendunt. Hic contra de loquendi modo magis inter nos convenit; cum utrinque participatio vera, hisque similes voces audiantur. At quo penitus utrinque nostram mentem exponimus, eo magis, quantum dissentiamus, advertimus, quod Adversarii, quæ vera esse agno-

verunt eorum consecutiones omnes, sensum scilicet præjudiciis & humanis rationibus ac difficultatibus offensi, non admittant.

Hæc igitur est, ut verum fateamur, controversiarum nostrarum gravissima ac difficillima, neque ulla in re magis dissidemus.

Sed in tanta controversia Lutheranos, huic de vera Christi præsentia sententiæ, æque ac nos, constanter in hærentes (ita providente Deo) Calviniani professi sunt ad sacræ quoque cœnæ communionem admittendos: Item ea doctrina *nullum venenum contineri*: nihil quod animo periculum creet, nihil quod salutis ac fidei fundamentum evertat, aut quo inter fratres concordia & communio dissolvatur.

Hic ergo Calviniani, quorquor æternam salutem serio & attente cogitant, hic, inquam, attendant, quo consilio, quo ordine sapientissimus Deus, eos ad Ecclesiam veritatemque amplectendam sensim adducat. Possunt, nostra modo sententia exponatur, reliquæ querelarum causæ, vel omnino dilui, vel ita emolli, ut ad minimum deducantur: in hæc vero controversia, quam ea ratione dirimi posse sperandum non erat, præcipuam ipsi difficultatem sustulerunt, cum hanc doctrinam nec saluti, nec reli-

religionis fundamentis repugnare, ultro professi sunt.

Fateor equidem Lutheranos, etsi nobis de vera presentia consentiant, non amplecti omnia, quæ ex illo dogmate consequantur. Panem cum Christi corpore una collocant; adorationem rejiciunt nonnulli; presentiam nisi in usu ipso admittere non videntur. At nullis Ministrorum unquam argutiis moderati homines; gravesque adducunt, utut probent iis, qui presentiam ferant, quod est gravissimum ac difficillimum, cætera multo sane leviora intoleranda videri.

Præterea vero illa eadem providentia, quæ arcanis consiliis agit, ut diffidentes animos, atque exacerbatos ad concordiam emolliat, pacisque & amicitia vel acerrimas inter concertationes ex alto causas serit; ea, inquam effecit, ut Calviniani faterentur, si ut sonant illa verba: *Hoc est Corpus meum*: accipienda sint, aptiorem omnino magisque antecedentibus congruentem Catholicorum esse, quam Lutheranorum sententiam.

Facilem mihi fore veniam puto, quod hic authorum loca toties in hoc argumento citata non adducam, cum æqui omnes judices ultro concessuri sint, vera ac reali presentia posita, magis co-

hæ-

harentem, sibi que consentientem nostram esse doctrinam.

Hinc autem plane & liquido efficitur, eandem doctrinam nihil nisi recte intellectam præsentiam continere. Nam & id demonstravimus Eucharistiæ sacrificium inde quoque pendere; rogamusque Calvinianos uti recordentur, non aliis nos usos ad illud exponendum, quam quæ illa præsentia in se necessario complectatur.

Jam si a nobis quærat, cur igitur Lutherani, qui præsentiam credant, id tamen sacrificium repudient, quod nos nil nisi præsentia sequelam esse putamus: dicimus uno verbo reponendam esse hanc doctrinam inter illas veræ præsentia consecutiones, quas a Lutheranis minus intellectas, ipsisque adeo Calvinianis fatentibus, acutius a nobis perspectas esse constat.

Quod si evincere poterimus, eam esse nostram de sacrificio doctrinam, quam veræ præsentia complectatur fides, perspicue intelligens, tantam illam de Missæ sacrificio questionem, quæ tot implevit libros, tot criminationibus conviciisque locum dedit, e suarum imposteriorum controversiarum corpore recidendam, cum nulla sit ejus capituli peculiaris difficultas, sitque (quod gravius est) hoc sacrificium, quod adeo averfantur,

ne

necessaria consequentia, germanaque expositio ejus doctrinæ, quam veneno carere ipsi docent. Jam se ipsi disculant, Deoque arbitro ac teste, considerent, tamne justis, quam putant rationibus adducti, ab iis altaribus recesserint, unde panem vitæ a Majoribus suis tot retro sæculis sumtum sciant.

Superest alia ejus doctrinæ expendenda consequentia; scilicet cum Christus in hoc Sacramento vere præsens sit, non speciebus, quæ sensus afficiunt, virtutem & gratiam inhærere, sed ipsi carnis Christi substantiæ, quæ propter unitam divinitatem, & habeat in se vitam, & tribuat. Quare quicumque veram præsentiam credunt, dubitare non debent sub una specie Eucharistiam sumere, cum id omne percipiant, quo natura & vis hujus Sacramenti continetur, seque plene percipere eo certiores sint, quod in hoc Sacramento corpus & sanguis Christi mystice, ut dictum est, non re, dividantur, adeoque constet plene & indivise percipi eum, qui nos satiare solus potest.

Hoc firmissimo nixa fundamento Ecclesia, ita percipiendæ Eucharistiæ præceptum interpretata est, ut sub una specie vim ejus integram communicari pronuntiaret. Quod autem fideles illa una specie contentos esse jussit, non id

XVII.
Communio sub
utraque
specie.

id sane fecit alterius contemptu; (absit!) imo reverentiæ causa, cum postremis temporibus promiscui vulgi negligentia multa fierent, unde tanta res minus reverenter haberetur. Id autem ita fecit, ut servaret sibi communionis sub utraque specie restituendæ facultatem, prout paci & concordiæ magis conducere.

Porro Calvinianis Theologi Catholici ostenderunt, simili eos interpretatione frequenter usos, quod ad Sacramentorum perceptionem attinet. At merito, imprimis observata est, quæ ex XII. eorum disciplinæ capite tit. de cœna sumpta est art. 7. ubi scripta sunt hæc verba: *his ministrari debet cœna panis, qui vinum bibere nequeunt, sic tamen ut contemptum abesse protestentur, & quantum poterunt calicem etiam ori quam proxime admoveant, quo scandalo omni occurratur.* Non esse communioni utramque speciem ex Christi institutione necessariam, hoc statuto judicarunt; alioqui negandum omnino Sacramentum fuisset, integrum percipere non volentibus, neque propterea quidquam audendum adversus præscriptam a Christo rationem; nec vero ejusmodi abstemii merito culpari possent, quibus ipsa infirmitas excusationi esset. At æquo aspectu fore Adversariis visum est, iis spe-

speciem saltem alteram non concedere, qui alteram percipere non possent; quæ indulgentia cum nullam in Scripturis authoritatem habeat, nobiscum agnoscant necesse est, quibus verbis utramque nobis speciem Christus proposuit, in iis aliquem esse interpretationi locum, eamque interpretationem Ecclesiæ authoritate fieri oportere.

Cæterum hoc disciplina Calvinianæ caput, quod est ex Synodo Pictaviensi anno 1560. habito, emendatum videri posset Vertoliensi Synodo anni 1567. qua sic decernitur: *Conventui non placere, iis ministrare panem, qui nolint calicem percipere.* Nullatenus tamen ambæ Synodi sibi mutuo adversantur. Vertoliensis enim de iis loquitur, *qui nolint calicem percipere*; Pictaviensis vero *qui non possint.* Itaque Vertoliensi non obstante Synodo, in disciplina remansit hoc caput, comprobatumque etiam est posteriore Synodo, nempe Rupelensi anni 1571. in quo recognitum capitulum, & quale nunc legitur, præscriptum est.

Verum si qua foret inter Calvinianorum Synodos sententiarum varietas, id unum hinc efficeretur, qua de re agitur, eam ad fidem non pertinere, ex iisque esse, quæ libere Ecclesia ex eorum placitis administret.

Nunc

XVIII. Nunc exponenda tantum supersunt, quæ de verbo Dei, quæque de Ecclesiæ autoritate Catholici credant.

Verbum scriptum & verbum non scriptum.

Cum Christus Ecclesiam suam Evangelii prædicatione constituerit, prima Christianæ Religionis norma fuit. Verbum non scriptum, neque ideo amisit suam autoritatem, quod ei Novi postea Testamenti scripturæ adjunctæ sint. Quo fit, ut pari reverentia admitramus quæcunque Apostoli seu scripto, seu viva voce docuerunt, prout Paulus ipse diserte demonstravit. Doctrinam autem aliquam ab Apostolis ortam esse, id certissimum argumentum est, cum a Christianis Ecclesiis omnibus ita retinetur, ut initium assignari nullum possit. Quæcunque ergo ita constituta sunt, ea veneratione prosequimur, quæ divinæ debetur autoritati: eundemque esse Calvinianorum intimum sensum, eorum, qui pervicaces non sunt, persuasum habemus: cum credi non possit ab alio fonte, quam ab Apostolis orta doctrina, quæ ab ipsis Ecclesiæ primordiis accepta sit. Quare mirari non debent Adversarii, si relicta a Majoribus omnia colligere, studiosi traditionis perinde, ac Scripturarum depositum tueamur.

XIX. Ab Ecclesia Scripturarum traditionisque custode, divino nutu constituta, Scripturas accipimus: eaque maxime

au-

authoritate Adversarios, quidquid dicant, adigi credimus, ut Canticum Canticorum, in quo tam pauca sunt sensibus obvia, quæ divino afflatum Spiritu Prophetam redoleant; Epistolam quoque B. Jacobi, quam rejicit Lutherus, & B. Judæ, quæ propter citatos nonnullos Apocryphos libros suspecta videri posset, ut libros sacros venerentur. Hac una denique autoritate fieri potest, ut corpus omne Scripturarum amplectantur, quas Christiani ut divinas observant, antequam divinum in his libris operantem Spiritum lectione deprehenderint.

Cum igitur factæ Ecclesiæ autoritati per acceptas ab ea Scripturas firmissime, atque insolubili vinculo inhæreamus, traditionem etiam, eadem docente, & per traditionem verum Scripturarum sensum accipimus. Quare nihil se ex se ipsa dicere, nihil se novi dogmatis adinvenire profiteretur Ecclesia: ea tantum, quæ divinitus revelata sunt Spiritu sancto, quem Doctorem accepit, intus dirigente sequitur & exponit.

Sanctum porro Spiritum ipsa uti interpreti ostendit ipsis Apostolorum temporibus orta de legalibus Ceremoniis disceptatio: quaqua ratione primâ illa diremta controversia est, ex ea in Actibus Apostolorum relata, qua autho-
rita-

ritate cæteræ omnes finiendæ sint, in sequentia omnia sæcula didicere. Itaque quamdiu inter Christianos de fide quæstiones, ac dissensiones existent, suam Ecclesia auctoritatem interponet; dicentque congregati Pastores Apostolos secuti: *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Cum autem sancta Mater Ecclesia pronunciaverit, docebuntur populi, non esse iterum excutienda, quæ decisa erunt, sed summa animi demissione suscipienda sacra responsa. In quo Pauli & Silæ sequemur exemplum, qui cum primum illud Apostolorum iudicium ad fideles deferrent; adeo res definitas ad novum examen revocare non sinebant, *ut pertransirent civitates, tradentes eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis.*

Sic Ecclesiæ iudicio Christiani, Evangelii memores acquiescunt, cum se ex ejus ore credunt Spiritus sancti responsum accepisse, ejusque fidei causa postquam in Symbolo diximus: *Credo in Spiritum sanctum*, statim adjungimus; *Sanc- tam Ecclesiam Catholicam*: qua veluti lege nos adstringimus, ut infallibilem in Ecclesia universa agnoscamus perpetuamque veritatem, quando illa ipsa Ecclesia, quæ in Symbolo nobis nullo non tempore credenda preponitur, Ecclesia desineret esse, si revelatam a Deo veritatem docere desineret. Itaque qui
 verent-

verentur, ne potestate sua ad inducendum mendacium illa abutatur, vel ea re restantur, se in eum, a quo regitur, non satis credere.

Quin etsi Adversariis concedamus, ut hoc humano magis more considerent, fateri cogentur tantum abfuisse, ut, quod accusarunt, Ecclesia Catholica fidei suæ arbitram se constituerit, ut contra se ipsam vinculis, quibus potuit omnibus adstrinxerit, omnesque innovandi præcluserit vias; Cum non modo sacræ se Scripturæ subjiciat; sed quo arbitrarias in sempiternum interpretationes excluderet, quibus hominum inventa pro Scriptura venditantur, lege dicta sponderit, in rebus ad fidem moresque spectantibus eandem Scripturam a se intelligendam juxta sanctorum Patrum consensum: a quo se nunquam recessuram profiteretur: protestaturque omnibus tum Conciliis, tum fidei professionibus a se editis, nullum se dogma suscipere, quod non sit antecedentis omnis ævi traditioni consentaneum.

Cæterum Adversarii, si se ipsi confusant, nomen Ecclesiæ majoris apud se autoritatis esse deprehendent, quam audeant in disceptationibus confiteri, nec ullum inter eos esse virum prudentem existimo, qui si solitarium se in aliqua sententia sequenda cerneret, quan-

F

tum-

*Conc. Tridentin.
Sess. 4.*

rumvis illa perspicua videretur, suam non horreret solitudinem. Adeo necesse est homines, in his quidem rebus, societatis alicujus, quæ idem cum ipsis sentiat autoritate fulciri. Quare qui nos finxit Deus, novitque, quid nobis utile sit, privatos omnes Ecclesiæ suæ autoritati subjici, nobis consulens voluit, quæ profecto est omnium firmissime constituta autoritas, ut quæ scilicet sit non Dei tantum ipsius in sacris dicto Scripturis testimonio constituta; sed & apertissimo Dei protegentis auxilio, quod cum in eo eluceat, quod tantis sit fundata & constabilita miraculis, tum vero maxime, quod novo nec minus stupendo miraculo integra sempiternaque tot inter tempestates Ecclesiæ perseveret.

XX.
Calvinianorum de Ecclesiæ autoritate sententia.

Tanta est supremæ illius autoritatis in Ecclesiæ necessitas, quo de fide Scripturarumque sensu ortæ controversiæ dirimantur, ut Adversarii, postquam illam velut intolerandam tyrannidem traducere conati sunt, eandem ipsi quoque admittere, ac dissensionibus componendis velut certum remedium adhibere coacti sint.

Cum enim ii, qui dicuntur independentes palam professi essent, unicuique fidelium ex propriæ conscientiæ præscripto vivendum, nec esse, cur judicium

cius
leg
rita
plac
ren
Syn
tion
dis
dian
in e
rem
clesi
deber
jecta
allan
taten
agno
ita j
tam
absur
riam
zoller
tot
tive
verb
quan
nem
præc
inco
even
ligion
esse
lingu

cium privatum ullius Ordinis, aut Collegii, vel Ecclesiastici Conventus auctoritati subiciat; cumque his insistentes placitis Synodis se submittere recusarent; hanc doctrinam Carentonenſis Synodus anno 1644. habita iisdem rationibus, iisdemque adducta incommo- dis damnavit, quibus nos illam repu- diamus. Principio notat illa Synodus, in eo situm eſſe independentium erro- rem, quod doceant, unamquamque Ec- clesiam ſuis propriis legibus ita gubernari debere, ut in rebus Eccleſiaſticis nemini ſub- jecta ſit, atque a nemine dependeat, neque ullam colloquiorum, Synodorumque auctori- tatem ad ſuum regimen adminiſtrationemque agnoſcere teneatur. De eo vero errore ita judicat Synodus, eſſe hanc ſectam tam Republica, quam Eccleſia pernicioſam: abſurdis quibuſcumque inſanisque commentis viam aperire; omnes eis medendi rationes tollere: ac ſi illi ſententia locus eſſet, poſſe tot Religiones fingi, quot Paræcia priva- tive conventus forent. Quibus poſtremis verbis apparet voluiſſe Synodum eam, quam hoc decreto conſtituit, ſubjectio- nem, ac dependentiam ad fidei negotia præcipue pertinere, cum maximum incommo- dum, quod ex independentia eventurum notat, illud ſit: poſſe tot Re- ligiones fingi, quot Paræcia forent. Ne- ceſſe eſt igitur ex hujus Synodi decreto ſingulas Eccleſias, multoque magis ſin-

gulos homines privatos a superiori aliqua auctoritate, quæ penes Conventionem aliquem Collegiumve sit, in rebus fidei pendere, cui auctoritati iudicium proprium omnes subijciant. Neque enim abnuunt independentes Dei se verbo submittere, prout illud sibi intelligendum credent, neque Synodorum amplecti decreta, quæ postquam excusserint, æqua judicabunt. Illud vero negant, ullius se decreti Ecclesiastici auctoritate teneri, aut ullum esse Conventionem, cui proprium ac privatum iudicium subijcere debeant: quod nempe ab ipsis Calvinianis acceperint Conventionem omnem, etiam ipsius universalis Ecclesiæ, hominum societatem esse erroribus obnoxiam, cuique adeo suum subijcere privatum iudicium Christianus homo non debeat, cum id obsequii soli debeat Deo. Ex illo independentium placito ea sequuntur incommoda, quæ optime Carentonensis Synodus notavit. Quantumvis enim Scripturæ obedire se profiteantur, si id sibi quisque tribuat, ut eam ex proprio sensu contra Ecclesiæ sententiam decretorio iudicio latam interpretetur, *via aperietur absurdis quibuscumque, insanisque commentis, omnesque iis medendi rationes tollentur*; cum Ecclesiæ iudicium iis remedium non sit, qui se ad parendum nulla lege teneri putent, locus de-

denique dabitur *tot fingendis Religionibus*, non modo, *quot Paræcie*, sed *quot capita* sunt.

His vitandis incommodis, ex quibus Christianam Religionem convelli, ac penitus labefactari necesse esset, coacta est Carentonensis Synodus; *aliquam in rebus Ecclesiasticis dependentiam* constituturæ, etiam in eis, quæ ad fidem pertinent; quæ dependentia animique subiectio nunquam pestiferos, quibus obviam ire voluerunt, prohibebit eventus, nisi nobiscum consentiant, ac discernant, privatam quamque Ecclesiam, multoque magis privatum unumquemque Christianum certo debere credere, iudicium proprium esse Ecclesiæ auctoritati necessario subijciendum.

Itaque Calvinianos videmus cap. 5. suæ disciplinæ tit. de Consistoriis art. 31. cum præscribunt *rationem finiendarum controversiarum, quæ de aliquo seu doctrine, seu disciplina capite oboriri possent*, statuere primo conaturum consistorium *omnia ex verbo Dei placide ac sine strepitu componere*; deinde positis consistorio, colloquio, Synodo provinciali, veluti totidem jurisdictionis gradibus, cum denique ad nationalem Synodum devenere, supra quam nulla apud eos potestas sit, de eo hæc dicere: *Hic integra fiet & ultima per Verbum Dei totius questionis decisio.*

cisto, cū si renuant omnino acquiescere, erro-
roresque diserte abjicere, ab Ecclesia abscin-
dentur. Quo loco manifestum est, Cal-
vinianos supremi illius judicii vim Dei
verbo non tribuere secundum se sumpto,
præcisoque ab Ecclesiæ interpreta-
tione; cum verbo eodem in prioribus
sint usi Ecclesiasticis judiciis, nec eo
minus sinant ab iis appellari. Non igitur
aliter illud verbum, quam si supre-
mo Ecclesiæ judicio expositum sit, ul-
timum illam facit decisionem, cui quicum-
que omnino acquiescere renuit, quamvis
sibi verbum Dei favere dictiter, non
alius jam habeatur, quam profanus qui-
dam, qui sacrum illud verbum aduiter-
ret, eoque ad errores suos tuendos ab-
utatur.

At formula litterarum, quæ a Syno-
do Victoriacensi in Armorias an. 1617.
conscripta est Provinciis usurpanda,
quoties ad nationalem Synodum Lega-
ros mittant; habet illa sane aliquid lon-
ge validius: his enim concepta est ver-
bis: *Promittimus coram Deo, iis omnibus
nos subjiciendos, que a sancto vestro certu
conventa & decreta erunt, iis parituros, &
omni nostra facultate executuros, quod no-
bis persuasum sit fore, ut Deus ei præsideat;
vosque Spiritu sancto suo in omni veritate &
æquitate per verbi sui regulam dirigat.* Non
id hic agitur, ut Synodi alicujus de-
cretum suscipiant tum, cum ad Scriptura-
ræ

ræ mentem dixisse compererint, quin potius Synodo se ante subijciunt, quam congregata sit, ideoque subijciunt, quod persuasum habeant, fore ut Spiritus sanctus ei cœtui præsideat. Quod si id humana tantum præsumptione persuasum habent, qua fide possunt promittere coram Deo se subijciendos iis omnibus, quæ conuenta erunt & decreta, eis parituros & omni facultate sua executuros? Si vero de Synodo congreganda tam præclare sentiunt, quod credant Spiritum sanctum Ecclesiæ in supremis judiciis assistere, nil jam amplius ipsi Catholici postulant.

Sic igitur agunt Adversarii, ut qui nobiscum de suprema illa autoritate consentiant, qua sublata nulla unquam orta de Religione dubitatio finiri possit. Sin autem cum jugum excutere aggressi sunt, negarunt teneri Christianos privatum iudicium Ecclesiæ iudicio subijcere; ordinis deinde constituendi ratio id exegit, ut ultro admitterent, quod primum secessionis tuendæ gratia repudiaverunt.

Multo etiam processere longius in Synodo nationali ad sanctæ Fidis habita anno 1578. Tum temporis agebatur de pace cum Lutheranis componenda per formulam professionis fidei generalis, Ecclesiæque omnibus communis, quæ quid-

dem conscribenda dicebatur. Invitatae sunt Gallicanae, ad Conventum eade re habendum mitterent *Viros bonos ab iis Ecclesiis probatos, earumque auctoritate munitos amplissimis Mandatis, UT TRACTARENT, CONVENIRENT, DECIDERENT DE OMNIBUS DOCTRINÆ CAPITULIS, & aliis ad reconciliationem spectantibus.* Quæ cum in deliberationem adducta essent, his ipsis verbis conceptum est Synodi decretum. *Nationalis hujus regni Synodus gratis Deo actis pro spe concordia oblata, predictorumque convocatorum cura, diligentia, probis consiliis collaudatis, PROBATA ETIAM REMEDIIS AB EIS PROPOSITIS, inprimis scilicet de nova fidei professione conscribenda, ejusque condendæ certis personis tribuenda facultate, statuit, si prædicta fidei professionis exemplum tempori mittatur, ut examinetur in unaquaque Synodo Provinciali, aut aliter pro cujusque Provincia commodo: interim Ministros delegavit quatuor rerum ejusmodi peritissimos, quibus expresse injunxit, ut ad locum & diem occurrant, cum litteris & mandatis amplissimis tam Ministrorum omnium Seniorum, quotquot e Provinciis hujus regni sunt delegati, tum etiam Domini Vice-Comitis Iurenensis, ad supra dicta omnia peragenda: quod SI FIERI NON POSSET, UT PRÆDICTA PROFESSIO PER OMNES PROVINCIAS EXAMINARETUR, eorum prudentia, & sano judicio permissum est, ut*

con-

concedant, & definiant, quacumque in deliberationem adducentur capitula, sive DE DOCTRINA, sive de quacumque alia re pertinente ad utilitatem, reconciliationem & quietem omnium Ecclesiarum. Hunc tandem eventum habuit vanum Reformatorum fastidium. Vecordix nos accusarunt toties, quod Ecclesix iudicix pareremus, quæ quidem Ecclesia cætus sit non nisi ex hominibus constans errori obnoxiiis; id vero absurdissimum iudicabant: atqui in Nationali Synodo, quæ Calvinianas omnes Galliarum Ecclesias repræsentaret, ipsi illi Ecclesiastici juris contemptores solemnî ritu congregati, de fide sua apud quatuor viros compromittere non dubitaverunt, adeo deposita propria sententia, ut plenam ipsis facultatem dederint fidei professionis immutandæ ejus, quam hodieque orbi Christiano universo ita proponunt, ut quæ nihil nisi purum Dei verbum contineat, pro qua etiam cum Regibus eam nostris offerrent, innumeros homines sanguinem fundere paratos affirmaverunt. Hujus Synodi decretum prudenti Lectori permitto considerandum, Ecclesiæque sententiam exponere paucis absolvô.

Cum Christus Ecclesiam suam unam esse voluerit, & firmiter in unitate fun-

XXI.

da-

*Sanctæ Se-
dis Aposto-
licæ &
Episcopa-
tus autho-
ritas.*

datam, Primatum B. Petri ad illam con-
tinendam, coagmentandamque insti-
tuit. Quare eundem agnoscimus Pri-
matum in Principis Apostolorum Suc-
cessoribus, quibus ideirco ea subiectio
debetur, ea obedientia, quam sancta
Concilia, sanctique Patres Christiani
ubique docuerunt.

Ea porro, de quibus in scholis quæri
omnes norunt, licet in medium afferri
Calviniani Doctores non desinant, ad
conflandam illi potestati invidiam, hic
commemorare nihil attinet, cum e fide
Catholica non sint. Sufficit agnoscere
Caput, & Pastorem a Deo constitutum,
ut gregem omnem in vias ejus dirigat:
quod libenter ii facient omnes, qui
fraternæ Ecclesiasticæque concordie
student.

Equidem si fuissent unitatis studiosi
novæ hujus Reformationis authores,
nec Episcopale regimen antiquassent ab
ipso Christo institutum, & ab Aposto-
lorum temporibus omnibus Ecclesiis
notum; nec Cathedram B. Petri spre-
vissent, cujus autoritas & fundamen-
tum in Evangelio tam firmum habeat,
& in traditione tam manifestam, tam-
que continuam omnibus sæculis testifi-
cationem. Imo servassent potius dili-
genter, & Episcopatus autoritatem,
qua unitas in singulis Ecclesiis constat,

&

& Sedis Petri primatum, qui Catholicae omnis unitatis commune vinculum est.

Hæc est Catholicæ Doctrinæ expositio, in qua ut præcipuis inharerem, *Peroratio.* XXII. quæstiones omisi nonnullas, quas pro legitima secessionis causa Calviniani non habent. Spero, qui ex illis partes hujus commentarii omnes æquo animo expenderint, paratiores futuros, qui probationes, quibus fides Ecclesiæ nititur, suscipiant, interimque agituros, posse multas e controversiis nostris sincera sententiæ expositione finiri: ad hæc sanctam esse doctrinam nostram, nec ullum ejus caput esse, quod vel ex ipsorum placitis salutis fundamenta subvertat.

Si cui vero videbitur huic tractatui respondendum, id rogamus attendat; nihil se acturum, si comprehensam eo doctrinam confutandam suscipiat, cum proponere illam solum, non etiam probare decreverim, ac si quibus locis rationum, quibus innititur, nonnullas perstrinxerim, id fecerim ideo, quod aliter sæpe non possit exponi doctrina, quam præcipuis ejus fundamentis pariter expositis.

Ille etiam ab hujus tractatus mente aberraret, qui varias expenderet rationes a Theologis Catholicis ad probandam

dam explanandamve Tridentini Concilii doctrinam adductas, quæque ex illa privati Doctores argumentando varie intulerunt. Ut ergo ad hunc tractatum firmiter aliquid dicatur, quodque ad rem pertineat, necesse est aut iis actis, quibus se admittendis Ecclesia obstrinxerit, probare ejus hic fidem non esse sincere expositam: aut ostendere hæc expositione objecta omnia æque valida, quæstionesque integras relinqui; aut denique indicare, in quo hæc doctrina fidei fundamenta convellat.

O. A. M. D. G.

IN-

INDEX MATERIARUM,
IN HOC OPUSCULO TRAC-
TATARUM.

I. Consilium Authoris.	pag. 5
II. Fatentur Calviniani Catholicos fundamentalia omnia Christiana Religionis capita susci- pere.	7
III. Ad Deum solum ultimo refertur religiosus cultus.	10
IV. Sanctorum invocatio.	12
V. Imagines & Reliquia.	18
VI. Justificatio.	23
VII. Meritum operum.	25
VIII. Satisfactiones, Purgatorium, Indulgentia.	30
IX. Sacramenta.	35
Baptismus.	36
Confirmatio.	37
Poenitentia & Confessio Sacramentalis.	38
Extrema Unctio.	39
Matrimonium.	ibid.
Ordo.	40
X. Ecclesie doctrina de vera Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia presentia; & ut illa verba intelligat: Hoc est Corpus meum.	ibid.
XI. Expeditio horum verborum: Hoc facite in meam commemorationem.	45
XII. Calvinianorum doctrina de vera presentia ex- positio.	48
XIII.	

I N D E X.

XIII. De Transubstantiatione & adoratione; & quo sensu Eucharistia signum sit.	pag. 61
XIV. Sacrificium Missæ.	63
XV. Epistola ad Hebræos.	67
XVI. Præcedentis doctrinæ consideratio.	71
XVII. Communio sub utraque specie.	75
XVIII. Verbum scriptum & verbum non scriptum.	78
XIX. Ecclesiæ autoritas.	ibid.
XX. Calvinianorum de Ecclesiæ autoritate sententia.	82
XXI. Sanctæ Sedis Apostolicæ & Episcopatus autoritas.	90
XXII. Peroratio.	91

1. In beide Majo Baudith
 an zind d. König in Lona u. woch
 Verordigung der natürlichen christl.
 in beide für Religion auf den
 Bedingung's inson zehren. 36
 3. 18. 17. Verordigung der Baudith
 Religion samt d. Ansey d. d.
 Verordnung der gleichförmig
 zwischen der Lehre der Baudith
 in Kothbucher. Augsb. 1789. 3

d. 286. 3. 17. 17. d. 17. 17. d.
 g. 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.
 17. 17. d. 17. 17. d. 17. 17. d.

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript.]

[Faint, illegible handwritten text visible on the right edge of the page.]

10 - an der 2. Feiligkeit steht wie folgt
in der 1. Feiligkeit steht wie folgt
am 10. 1745 kommt 2. Feb.

[The remainder of the page contains extremely faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the leaf.]

W. 11. 11. 3

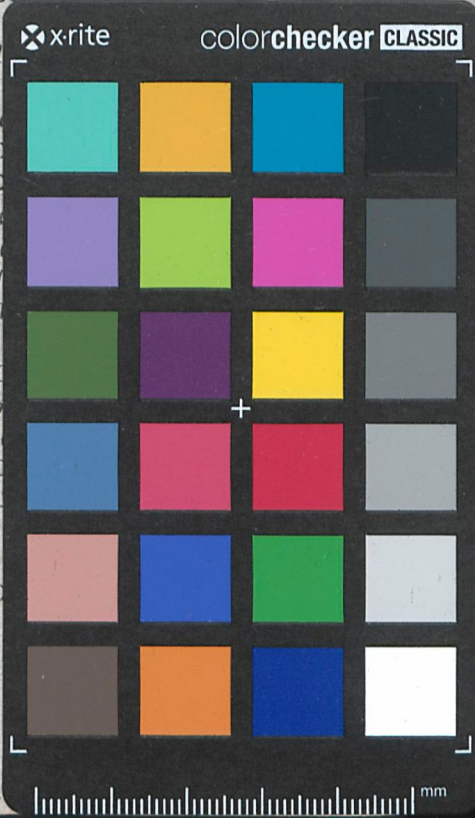
INDEX

CONTENTORUM IN HOC TRACTATU
DE FIDE CATHOLICA.

CAPUT PRIMUM.

Regula fidei explicatur.	pag. 1
Declaratio Regulae.	3
Deducta ex Regula declarata.	4
Connexa ex defectu propositionis & quan- doque simul revelationis, secluduntur.	11

CAPUT SECUNDUM.

JACOBI BENIGNI
BOSSVET,
EPISCOPI CONDOMENSIS

ET
SERENISSIMI DELPHINI
PRÆCEPTORIS

DOCTRINÆ
CATHOLICÆ,

DE IIS ARGUMENTIS,
DE QUIBUS CONTROVERSIAE SUNT,
EXPOSITIO.

EX INTERPRETATIONE
CLAVDII FLEVRII
PRESBYTERI PARIISIENSIS,

AB
EJUSDEM EXPOSITIONIS AUTHORE
RECOGNITA,
EDITIO NOVISSIMA.

Cum Licentia Superiorum.

COLONIAE,
APUD HENRICUM JOSEPHUM SIMONIS
BIBLIOP. 1787.

